

ŠVENTOSIOS PELKĖ ATVERIA BALŲ PASLAPTIS

Naujųjų kasinėjimų duomenys

ANTANAS MAZIULIS

Senoji lietuvių gyvena tebeslepia daug ir daug paslapčių, nors kiekvienais metais ir praskleidžia po naują praeities lapą. Aplamai, praetis, ypač seniausioji ir raštels nerašyta praeitis, labai sunkiai atiduoda savas paslaptis. Seniausioji proistorė savo radinius patiki saugoti žmogui tik labai atsiktinai, kai vieną ar kitą vietą žmogus ima dirbti, kasasi ten statybai ir t.t., nors dabar jau bandoma įvairiais naujais būdais ir įrankiais suvesti laiko ir žemės sluoksnius pridenktas senasias sodybas bei kapynus, bandoma skaityti net ir tokių vietų žolės "rašta", būtent skirtingos žolės juostas, kurios itin gerai matomos iš lėktuvų darytose nuotraukose. Deja, kas šiandien taikoma Italijoje, Vokietijoje ar kitur, grynai dėl okupacinių sąlygų visai negalima bei neprieinama Lietuvos proistorikams.

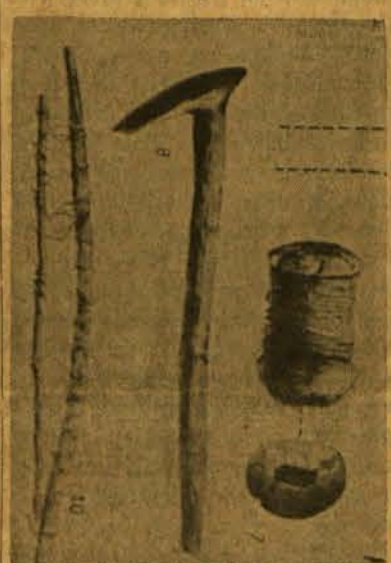
Aplamai, mūsų proistorikams iki šiol, galima sakyti, labai nesisekė. Ir nors susikauptė gausiai įvairių senųjų akmens bei žalvario amžiaus atskirų radinių, bet vis nesisekė užtikrinti tokios senosios sodybos, iš kurios galėtume daug ir daug paskaityti gyvenos dienų. Atskiri radiniai, gerai kad nors jų radome, bet jie mažai tesudaro tarpusavio ryšio ir neduoda anų dienų pilnesnio vaizdo. Ir nors buvo užtikta bei plačiai tyrinėta Samantonių (Veprių vls., Ukmergės aps.) sodyba, nors buvo atstatyta ir pusiau apvali pintinė palapinė, deja, labai daug ji negalėjo dar prabilti, nes tai buvo smėlyno sodyba, kurioje daug kas negali išlikti. Laimingiausias proistorikui yra pelkynų sodybos, kuriose išlieka daugiausia, būtent išlieka nesunykę medžio ar kiti dirbiniai. Deja, mes tokių pelkynų sodybų nebuvome užtikę ir slapta pavydėjome jų danams, vokiečiams ar net šveicarams. Pavydėjome ir lenkams Grudziadzo pirmųjų ar-

klų ar Biskupino sodybos ir džiaugėmės kaimynine Sarnatės pelke (Latvijoje) bei jos žvejybos radiniais, nors jie nekalbėjo baltų protėvių žodžiu. Mums tada buvo džiugu, kad nuo mūsų šiaurėje rasta naujų ir datuojamų radinių, kurie teikia naujų vilčių ir mums, t.y. užtikti pelkių sodybas ir Lietuvoje, nors iš durpynų, upelių ir ežerų jau turėjome ne vieną įdomų radinį (Jaro ežeras, Svėdasų vls.; Kamšai, Marijampolės vls. ir kt.).

Pirmoji tikra mūsų pelkių sodyba pastebėta 1965 m. netoli Šventosios, tarp plento į Palangą ir kopų, pradėjus sausinti pelkę. Ten devyniolikos metų žvejys Mikis Balčius rankiojo gintaro ir kitus akmens amžiaus radinius, susižymėdamas apie 20 atskirų radimo vietų, tartum sodybinį plotelį, kurių didžioji dalis buvo vykdomų darbų sunaikinama. Jis rinko tuos radinius, stebėjo tas vietas ir pranešinėjo Kretingos muziejui. Deja, sovietinėje biurokratijoje daug darbų vykdoma kuiversčiomis, pagal įsakytinius planus ir visai nežiūrima į nelauktus radinius, nes jie biurokratams nežada nei naujų socialistinių rodiklių, už kuriuos duoda medalius, nei tinka svetur pasitraukusioms "atplaišoms" niekinti. Taip ši Šventosios pelkė su sodybomis buvo naikinama iki 1967 m. vasaros. 1967 m. į ją atvyko jau tyrinėtojai. Ten buvo vadinamoji mokslininkų sodyba, kurioje dirbo O. Šalkauskaitė (proistorikė?), konservatorė Br. Pinkeviciūtė, dailininkė E. Stančevičiūtė ir proistorikė Rima Jablonskytė — Rimantienė (g. 1920), kuri greičiausia ir tyrinėjimams vadovavo, nes ji yra geriausia akmens amžių žinovė Lietuvoje, nors po 1944 m. ilgai bu-

vo nustumta į nuosalius, nes Lietuvos mokslo politrukas J. Žiugžda į istorijos tyrinėjimų darbus taikliai sodino savo gimines ir jų draugus, pavesdamas surasti giminytę su "didžiuoju Maskvos broliu" net per savo katės bobutę ar įrodyti ruso pranašumą prieš lietuvių pagal burliokinį sugėbėjimą vogti.

Šventosios pelkės pirmuosius sodybinius radinius dengė maždaug 30 cm. durpių armuo. Per liepos ir rugpjūčio mėnesius 18 mokinių bei kitų darbininkų nukasė tą durpių armenį maždaug nuo 360 m² ploto ir vieto-

Šventosios pelkėse atrastos senovės liekanos: venterio lanko dalis su tinklo liekanomis, kaplys, ritė.

mis įsikasė iki 2,2 m. gylio. Giliau kasti nebuvo prasmės, nes veržėsi gausiai požemio vanduo ir nebebuvo vilties rasti jokių radinių. Šiose pelkės atodangose su sidurta su dviejų skirtingų sodybų radiniais. Prie ariamojo paviršiaus buvo surasta, bet pilnai nebaigta atkasti, gyvulių augintojų ir žemdirbių sodyba, kuri proistorikui atrodo gana apyjaunė, nes čia žmonės gyveno maždaug tik 1600 m. prieš Kristų. Antroji sodyba buvo žymiai giliau, jau po rudo molio sluoksniu, taip pat nebaigta dar tirti. Ši sodyba priklausė žvejams ir kokių 1000 m. senesnė už gyvulių augintojų bei žemdirbių sodybą. Prie šių dviejų pelkės sodybų glaudžiasi dar trečioji, maždaug 700 m. pr. Kristų, kur rasta žalvarinis piau-tuvėlis, dar visai netirta.

Žvejų pasodybės radiniai

Pačios žvejų sodybos židinio, būtent jos atšaimo, kur buvo gyvenamasis bustas ir kitos palapinės ar koks pintinis namas, šia vasarą dar nesurasta, bet tik jos pasodybiai, arba apydėmė. Tas tikrasis žvejų atšaimas (kiemas) turėjo būti netoliese tarp ano meto ežerėlių kur nors sausumoje, kiek piečiau šios Šventosios pelkės ir tarp abiejų užtikėtų seniausiųjų šiuokšlynų. Toji sodyba gali būti jau laiko sunaikinta be jokių pėdsakų, todėl jos vieta tiksliai atsekti gali nebepavykti. Užtiktieji abu šiuokšlynai tėra šios žvejų sodybos pakraštyje, jos apydėmė, kur ano meto žvejai metų nereikalingas atliekas į patį ežeruko panuovė, į jo atabrada ir priebrada. Ir šio buvusio ežeruko žalsvajame molio sluogsnyje, t.y. vėlesnės nuosėdose ir sąnašose, labai gerai išliko, būtent dėl deguonies stokos konservavo-

si, įvairios organinės kilmės medžiagos, todėl ir surasta ano meto žvejybos bei gyvenos reikmenų, pvz. tinklų, rezgių, skiaurės, venterio, irklų bei kaulo įrankių dalių, taip pat puodų šukių, kaulo ir gintaro papuošalų ir t.t.

Tinklų drikos, arba rezgu, liekanos įvairios. Vienų tinklų akys buvo didelės, ristos iš storokų ir tvirtų karnos virvėčių, nes jais gaudė didelės žuvis, ką liudija ir rastieji žuvų kaulai, pvz. maždaug 110-180 cm. ilgio šamų (Silurus glanis), 70-120 cm. ilgio lydzijų (Esox lucius) ir kt., bet žuvis nebūtinai visos buvo sugautos tik tinklais, galėjo būti sužvejotos ir kitais būdais. Šalia to stambiausių tinklo gabalų buvo rasta ir plonų virvelių bei nedidelių akių tinklainių, kur akutės labai dailiai ir rūpestingai surištos. Atrodo, kad tai venterio ar bučiaus tinklainės; vieno venterio lanko dalis kaip tik ir rasta su primegztu tokiu tinkleliu. Visi tinklainiai megzti žvejų mazgais, kartais dar ir dvigubais. Tinklainių drikos virvutės, arba gijos, suvytos iš labai gerai išdirbtos liepos karnos. Storesnis karnos pluoštas ar sruga, būtent pati pavija, apvejeta dvisluoksniu plonu siūleliu. Toks gijos bei visos virvutės paruošimas liudija didelį žvejų gebėjimą ir kartu jau įspūdingą ano meto techniką, gerą pasirinktosios pluoštinės medžiagos pažinimą ir t.t., o kartu jau ir didelį laimikis S. vei Vid. Europos ano meto technologijai suprasti. Su didesnių akių tinklainė buvo rasta aplūžęs kaulo įrankis su skylute, kuri paverta tokią pat tinklainės virvutę. Tai būtų lyg šėvinė "adata", arba prašvaita, kurią vietomis svetimu švaikos vardu pavadina, būtent visai panaši (kaulinė, klevinė, se dulinė) tinklui taisyti bei maišams lopyti kartais buvo užtin-kama ir po I pas. karo R. Lietuvos ežerų srityje. Tinklų rastosios plūdės yra žievinės, kokios ir dabar dar dažnai pasitaiko. Tinklų svaruliai (svarai) pasverti karnų virvutėmis, parišti tiesiog karnų pluoštais ir rišimo būdu primena dabartinius tinklų akmens pasvarus.

Labai įdomios įvairios rezgu skiautės, megztos jau iš nevejotos ir nesuktos gijos. Jų akutės gana laisvos ir tšios, taigi tinklainėms jos tikrai nebuvo. Vieną tokią skiautę proistorikė R. Jablonskytė-Timantienė linkusi laikyti vėžių semtuko dalimi, o kitą — drabužio mezga. Su ja būtų galima sutikti, bet kol nesurasta daug atitikmenų, tikra paskirtis šių rezgų nėra aiški. Jų mezgimo prielaidą ryškina rastoji šėvelė iš šerno ilties, kuri turi dvi skylutes.

Iš skalų rišta žuvis laikyti skiaurė liudija, kad sugauta žuvis buvo tausojama gyva dar kuriam laikui. Skiaurė turi ir išlikusį skalų dugniuką, sutvirtintą skersinėmis skalelėmis ir labai dailiai perrišta. Drauge surasta ir medinė ilginė ritė, kurios galuose išskobtos įdubos. Ritė pri-viniota virvelės, bet jos paskirtis neaiški. Gal tai palaidinė mėškerė, gal didžiaakio tinklo mez-gyklė, o gal būtų ir visai kitos paskirties. Patys įdomiausi, bet visai neaiškios paskirties yra plokšti mediniai įrankiai, siaurėjančiais galais ir su užbarzdomis, išskrodėmis ir praskobta skylute,

Keturi mūsų prozos, lyrikos, humoristinės poezijos ir dramos kūrėjai, kuriuos rytų 3 v.v. girėsimė Marijos Aukšt. mokyklos auditorijoje.

per kurią turėjo būti praveriamas kuolelis. Vienas pavarinis kuoliukas buvo rastas čia pat. Proistorikė R. Jablonskytė-Rimantienė šiuos įrankius nori priskirti poledinei žvejybai, būtent tinklams traukti.

Taip pat drauge buvo rasta įvairių irklų nuolaužų. Jie visi skiriasi plaštaka arba mente. Šių irklų plaštaka nuosklandi, mažai plėtėjanti nuo koto ir nusmailusi galan. Tai primena R. Lietuvos ežerų vadinamą airę, kuri buvo 2 — 2,5 m ilgio. Tokia airė irdavos eldiją ir laivę (plokščiadugnį lentinį laivelį) baigiančiuose užaugti žolėmis ežerėliuose, kur nei vienu, nei pora irklų nebeįmanoma iirti, nes žolės vyniojasi ant irklų. Be užkartos airės plaštaka "negaudo" žolės ir ja galima šiaip taip pro žolės eldiją iirti, arba stumtis ją remiant į dugną. Pačioje žolių tankmėje, tokia airė irdavosi Be-dugnio ež. (Kamajų vls., Rokiskrodėmis ir praskobta skylute,

Kertinė Parastė

KULTŪRINIAI VAKAROJIMAI

Ilgėjantieji rudens ir žiemos vakarai kaskart anksčiau ir anksčiau mus suvays į namų pastogę. Šalia laikraščių, dauguma valandų bus praleista prie televizijos. Reikia pasidžiaugti, kad televizija, nors ir neperdaugiausiai, bet turi kultūringesnių programų ir vyresniems, ir jaunesniems, jei tik bus padaryta žmoniškesnė atranka, ypač daugiau kreipiant dėmesį į auklėjamųjų stočių duodamus dalykus.

Tačiau televizijai netinka atiduoti visą vakarų monopoliją. Reikia rasti būdų valandėlei lietuviško kultūrinio vakarojimo. Jo programa daug pareis nuo šeimos sudėties. Ten, kur visi vyresnieji, kiekvienas turės savą, individualią skaitymo programą. Kur bus daugiau mokyklinio amžiaus vaikų, gali būti naudinga įvesti nors trumpą bendro lietuviško skaitymo valandėlę. Žinome nemažai šeimų, kur tėvai kartkartėmis padūsauja, kad jų akys silpnėja, kur motinos nori imtis kokio mezginio ar kito rankdarbio, o vaikus paprašo garsiai lietuviškai paskaityti kokią įdomesnę laikraščio, žurnalo puslapį. Paslėpta tame tėvų mintis yra siekimas įpratinti mūsų jaunesniuosius spaudoje ieškoti kokių įdomybių, įpratinti lietuviškai skaityti ir tai pamėgti.

Reikia taip pat atsiminti, kad nebus labai sėkmingas tėvų raginimas imti į rankas lietuviškus skaitinius, jeigu jie patys nerodys susidomėjimo jais. Labiausiai vaikas, jaunuolis įvertins lietuvišką spaudinį, kai jis matys, jog tėvas ir motina jį vertina, negali jam paskirti laiko, ką įdomesnio paskaitės pašalima mintimis su visa šeima. Tai turi didesnės pedagoginės reikšmės, negu pirmu pažvelgimu gali atrodyti.

Šitokia skaityba bus stipri parama mokyklos darbui, o taip pat galės turėti geros auklėjamosios reikšmės ne tik

lituanistiniam ugdymui, bet ir charakterio formavimui. Ne-užmirškime, kad daugelis tų tėvų, kurie koncentravosi į aprūpinimą savo atžalyno gausiomis materialinėmis gėrybėmis, juos prarado, kai šioms patogumai ir prabanga pasidarė nebeįdomūs ir jie ėmė ieškoti pagaunančių įdomumų hiپیų grubiaiame neturte.

Jeigu šeimos lietuviškasis skaitymas yra taip vertingas, tai dar vertingesnis visos kurios nors lietuviškos kolonijos šeimos toks bendras kultūrinis vakarojimas. Tam kaip tik dabar gauname naują progą Chicagoje ir kitų lietuviškų kolonijų miestuose, kuriuos ima lankyti mūsų iškilių rašytojų ketveriukė: P. Andriūšis, B. Brazdžionis, A. Gustaitis, St. Santvaras. Ši mūsų kūrėjų rašytojų, poetų trupė atgaivina dar Vokietijoje plačiai pradėtas keliones. Jie įdomūs suaugusiems, o taip pat svarbūs moksleivijai. Juk tai rašytojai, apie kuriuos šie turi mokytis liuanist, klasese ir susidarys visai kitoks įspūdis, kai tuos dailiojo žodžio meisterius sava akimi pamatys mūsų scenoje, išgirs jų balsą, įsiklausys į jų kūrybos formas ir įsisavins vieną kitą jų mestą mintį.

Visi keturi juk jie yra pirmosios eilės mūsų kūrybos talentų procesijoje. Kas gi vaizdžiau ir nuoširdžiau įstengtų kalbėti apie lietuviškos gamtos grožį, kaip P. Andriūšis, "Anoj pusėj ežero" autorius? "as galės labiau patriotinė mintimi ir Lietuvos melle supurtyti, kaip prasmingosios poezijos kūrėjas B. Brazdžionis? Kas galės tokiu talkliu humoru ir satyra paplakti, kaip A. Gustaitis? Kas įstengs šakotesniu dailiuoju žodžiu prabilti, kaip poetas, dramaturgas, prozininkas St. Santvaras. Džiaugiamės, kad juos visus Marijos Aukšt. mok. sauklėjamosios reikšmės ne tik

AŠTUONIOLIKTASIS ROMANO KONKURSAS

1. Dienraštis "Draugas" skelbia dailiosios prozos (romano, apysakos) aštuonioliktąjį konkursą. Rankraščius įteikti paskutinė data yra 1968 m. lapkričio 1 d.
2. Geriausiojo kūrinio autoriui skiriama 1,000 dolerių premija.
3. Kūrinio sužetą pasirenka patys autoriai. Rankraštis turi būti parašytas mašinėle, nemažesnis kaip 200 romaninio formato puslapių.
4. Kūrinys siunsti šiuo adresu: Dailiosios prozos konkurso komisijai, Draugas, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629.
5. Sprendimo besiliskumui laiduoti autoriai turi pasirašyti slapvardžiu, o atskirame uždarame voke pažymėti savo tikrąją pavardę ir adresą, ten pat įrašant kūrinio antraštę ir pasirinktąjį slapvardį. Teisėjų komisijai išrinkus premijuotą kūrinį, atidaromas teikslas laimėjusio autoriaus vokus. Premijos nelaimėjusiųjų vokai komisijos ir "Draugo" atstovo akivaizdoje sudeginami.
6. Tūkstančio dolerių premiją gavęs autorius be papildomo honoraro pirmosios laidos teisę perleidžia "Draugui", įskaitant teisę spausdinti dienraštyje ir išleisti atskiru leidiniu arba tik išleisti atskiru leidiniu. Nelaimėję autoriai spausdinimo sąlygas nuspręs abipusiu susitarimu.

J. Dagys. Argi jis negražus? Iš dabar Balzeko Liet. kult. muziejų vykstančios meno parodos

ŠVENTOSIOS PELKĖ ATVERIA BALŲ PASLAPTIS

(Atkelta iš 1 psl.)

kiek apsa. Mikniūnų k. galuozė-
rės Paršukas (?) 1925-28 ir tik
skersa plaštaka, kartais laivės ga-
le ją pakildamas ir lauždamas.
Ir tuo būdu jis galėdavo tik vie-
nas pastatyti savo mažus buči-
kus "agaruose" (astriuose) ir
"pataisyti" (vandens žolė pa-
naši miškus pataisams, bet jų "pu-
šels" žymiai ilgesnės) kai Duo-
kiškio Pr. Urbanavičius, vadinam-
as Gylis, stumdavo karte, bet ne
visada į šias žuvingiausias vietas
lengvai įsiverždavo. Panašių ai-
rių esu pastebėjęs dar Salako,
Molėtų apylinkėse, nors čia te-
vadino tik irklais, kartais pa-
brėždami — "siauraisiais irk-
lais".

Taip pat seniausiame Švento-
sios pelkės šūkinyje gausiai su-
rasta ir puodų šukių, iš kurių pa-
vyko susidaryti ir puodų, kurie pra-
byla ir laiku, t. y. padeda datuo-
ti pačią sodybą. Visi tie puodai
daug kuo skiriasi nuo vėlesnio-
sios sodybos rastųjų. Jie visi juo-
vi ir molyje primaišyta sugrūstų
sraigų bei kitų gėdėlių kiauku-
tų. Šios priemaišos buvo labai rei-
kalingos, nes išlygina staigius ir
rimo meto temperatūros svyr-
vimus. Ano meto puodžius pa-
stebėjo šia fizikos mokslų tiesą ir
padarė jį, palyginti, atsparu tem-
peratūros kaitos poveikiui, bū-
tent nelauktiems virimo metu si-
limams. Puodas buvo ir dailus,
ries nulygindavo žolėmis. Visi tie
puodai smailiaudugniai, (piltuvė
liniai), tiesiog dar ant žemės ne
stovėjo, todėl juose virė pakabi-
ntuose (?) ar prarausioje duob-
tėje. Taip pat gausioje juose įstatyti
i akmenų puzdžių, panašiai kaip
ir dabar kartais verda žvejai, miš-
ko kirtėjai ar vasaros metu žem-
maičių trakuose šienautojai. Pa-
skutinė prielaida gali būti patik-
rinta, nes tap įleistas kiekvien-
nas molinis puodas greit užverda
ir nesprogtas. Antra, proistorikės
R. Jablonskytės-Rimantienės pa-
kabinto smailiaudugnio prielaida
yra mažai galima ir todėl, kad
jie nebuvo asiniai, todėl paristi
tik už mažos ir labai mažai at-
lenktos briaunos visai neįmano-
ma, neišlaikyti svorio, pati
briauna greit lūžtu. Pasietu po-
dą karna ir ji pakurti didesne ug-
nimi taip pat neįmanoma, nes ir
gerai paruošta karna, tegu ir
vandenyje bei rūgštyje mirk-
yta, beveriant suskustu, ir puodas
nukristų. Todėl belieka tik vieną
galimybę, kad anuo metu
juose virė duobutėje arba ak-
menų puzdžiuose; pakabinti puo-
dą tebuvo galima tik pritaikius
metalinį pasaitą. Kai kurių smai-
ladugnį puodų briauna šiek tiek
vidun paspausta, kai kitų turi
šiokią tokią ir atabriaunę, lau-
kiam atlošta. Puodų briaunos puo-
šos viena ar keliomis eilėmis iš-
spaudėliu, skersiu. Taip pat
buvo užtikta ir dubenėlių, kurių
vienas su pragręžtomis skylutė-
mis, primena kostuvį.

Taip pat žvejų sodyboje rasta
ir daugiausiai būdingų gyvenos reik-
menų bei įrankių, padarytų iš gy-
vulių ragų bei kaulų. Jai vis dail-
aus darbo ietigaliai, įvairios y-
los, adikliai, nors jų radimo stra-
tigrafija R. Jablonskytės-Riman-
tienės straipsnyje. (Atradimai
Šventosios pelkės, Mokslo ir Gy-
venimo 11, 1967), kuriuo šiai

apžvalgai naudojuosi, plačiau ne-
duota, neminima net kad būtų
paimita durpių pavyzdžių vad-
žiedadulkių analizei ir durpyno
datavimui. Iš vietinio titnago bu-
vo daromi įvairūs smulkūs iran-
kiai, jų tarpe ir gremžtukai. Bu-
vo surasta pragręžtų žvėrių ir gy-
vulių dantų. Tai šernų ir elnių
dantys, nors užtikta ir smulkių
žvėrelių dantukų, taip pat pragrę-
žtų. Visi jie labai įdomūs ir
proistorikės R. Jablonskytės-Ri-
mantienės laikomi amuletais. Šio
je vietoje ir nenorėčiau besaly-
giniai sutikti, nes vargu ar visi
primykščiai šie pragręžti dantu-
kai buvo nešiojami vien kaip a-
muletai, nes jų dalis galėjo būti
ir grynai papuošalai. Aplamai, re-
ligijų mokslas nelinkęs laikyti
kiekvieno papuošalo amuletu,
nors jis būtų ir žmogaus pasi-
darytas ar prisitaikintas. Tik at-
rinktiniais, išsiskiriančiais pavidai-
m ar kita išskirtine pažyma, pir-
mykštis žmogus sujungia su "ga-
liomis" ir paverčia vienokiomis
ar kitokiomis saugos priemonė-
mis. Šalia tu "įdvasintų" daiktų
bei papuošalų lieka kelis kartus
gausesni paprastieji ir nereikš-
mingieji, taigi visai nesuamule-
tinti. Ir aplamai, šiandieną reli-
gių moksle išskirti sakralinius ir
profaninius daiktus bei veiksmus
liko daug sunkiau nei XIX a. ga-
le tautotyrinių mokslų užuomaz-
goje, dabar jau dalis senųjų prie-
laidinių šio mokslo sistemų taip
pat nurašyta ir nuostolius ir i
hierofaniskias apraiškas visai
naujai žvelgiama (Eliade, Hei-
ler, Radin).

Gyvulių augintojų — žemdirbių sodyba

Toje pat Šventosios pelkėje už-
tikta ir antra, maždaug 1000 m.
vėlyvesnė gyvulių augintojų sody-
ba, tiksliau ir šios dar tik pakra-
stys. Ji buvo užtikta visai amens
paviršiuje, vos tik 20-30 cm
sluoksniu šia tedengė. Buvo iškasta
tik 30 m ilgio pirmoji, taigi
bandomoji perkasa, kurioje užtik-
ta labai įdomių radinių, iki šiol
dar nesutikusių nei Lietuvoje, nei
pas artimuosius kaimynus. Išil-
gai veik visa perkasa gulėjo taisy-
klina eile kairys bei rastagaliai,
kas tuojau išaiškėjo užtvaros li-
kučiais. Toji užtvara būdinga sa-
va spranga, panėši daugiausia sta-
tybai kaip tvorai. Tai dviejų ei-
lių kartys, paremtos statmena su
bestais kuoliukais, kurie nusmai-
linti dar akmenis kirvukais, ir vie-
nas toks apdužęs kirvukas rastas
čia pat. Abiejų eilių karčių tarp-
as, arba jų tarpauilė, prikimš-
tas samanų, pušų žievių, beržo
tošių ir nebereikalingų jau įran-
kių, kaip nuliūžusio irklų galas ir
t. t. Iš vidaus pusės šis statinys
dar pakamšytas ir akmenimis.
Greta šios užtvaros surastos ir
dvišakos pedžios, maždaug po
2,5 m ilgio, nusmailintomis pa-
pėdėmis. Ši užtvarinė statyba lia-
dija, kad sodybos gyventojai ver-
tėsi gyvulininkyste, nes tai pir-
mykščio gardo liekanos, kai pa-
čios sodybos židinio teks ieškoti
kiek piečiau, sausesnėje vietoje.
Tik galima, kad visai neužsimena-
ma, kad dalis šios užtvaros būtų
konservuota.

Prie šio gardinio surastas ir a-
pie 40 x 25 cm dydžio pintinio
gabalas, kurio dar paskirtis nėra
visai aiški. Tai labai įdomus ir
toks senas Pabaltijės pirmas mel-
ų ar karnų pintinis, nupintas,
ar prauistas trintiniu būdu, o
pakraštys dar papintas skirtin-
gai, tarsi ripsiniu būdu juoste.

Perkasoje buvo gausiai suras-
ta puodų ir kitų indų šukių. Šios
sodybos puodai jau buvo plėkš-
čio dugno. Jų molyje primaišyta
gausiai sugrūstų, matyti pirma
perdeginto, granito, smėlio. Tos
priemaišos kaip tik padėjo iš-
spresti verdamosi puodo skėtimos
bei traukimosi staigius svyr-
vimus ir neleido jam sprogti. Ša-
lia tu puodų šukių surastos dai-

Šventosios pelkėje atrastų puodų rekonstrukcijos

lios tartum taurės, papuoštos eg-
lutes raštu. Taip pat dar puo-
dėlės, trumpais ir virvelės raštu
pagražintais kakliukais. Rasta ir
vadinamųjų rutulinių amporų,
jos buvo puoštos pilipdytais mo-
liuoliukais, kurie dar pagnaib-
ti ar apspaudyti sudaro raštą.
Vienos mažesnės amforos kaklo
pakraštys puoštas gnaibytu, vo-
leliu, o jau peteliai visuotiniai
padengti įrašomis ir taškučiais.
Taip pat amfora turi asas, kurio-
se dar surasta ir pavertos virvutės
dalis. Aplamai, puodašukėse ras-
ta ir daugiausia virvutė, kurios
vienur pavertos per aselės, o ki-
tur jomis šiaip pavertos pasaitais;
pasaito, kad kartais virvutėmis
buvo susiūti dar dužės puodas,
kas buvo nenaujiens toks puodo
siuvimas iki pat i pas. karo.

Šalia įvairių mokinių indų liku-
čių buvo surasta ir kitų įdomių
medinių namų apyvokos daiktų.
Užtikta medinių dubenų ar nie-
kočių (mažų geldų) liekanų, me-
dinis šaukštas, apdegusi buožės
galvutė, kaplio dalis ir t. t. Kap-
lio dalys jau liudyti ir dar žinės
žemdirbių pradžia, nors aplamai
šios sodybos liekanos atsklei-
džia daugiau gyvulininkystę ir
net dar žvejybą, nes gausiai dar
rasta žievės plūdžių, plėkščių ir
išskeltų akmenų tinklo svarų.
Papildomai dar šios sodybos gy-
ventojai vertėsi ir medžiokle, nes
rasta titnaginių širdinių strėlių
antgalių ir kitų dar titnago dir-
binių, pvz. gremžtukų, kuriuos
ir dirdavo žvėries ar namų gyvulių
kailių.

Žmonės puošėsi gintaro dirbi-
niais. Mėgo trapecinus gintaro
pakabučius, pagražintus dar taš-
kučiais. Karolių eilutė sudarė il-
gi gintariniai karoliukai ir ketur-
kampės lyg sagutės, kurių vidi-
nėje pusėje sugręžtos "V" raidės
pavidalu skylutės, nors kartais
tie karoliukai tebuvo maži, ir
siekdavo ne 1 cm skersmens.
Jiems panašių gintarinių dirbi-
nių šioje pelkėje dar gausiai bu-
vo užtikta ir anksčiau nusaush-
mo grožio kasant, kuriuos tada
rūpestingai surankiojo M. Bal-
čius.

Žalvario amžiaus likučiai

Šalia šių abiejų naujųjų ak-
mens amžiaus pelkės sodybų, ne-
toli kapinių, atsitiktinai dirba-
mame lauke pastebėta ir žalvario
amžiaus, maždaug apie 600-500
pr. Kr., sodybos likučiai. Čia už-
tikta būdingų kruopėtų puodų
šukių, titnago dirbinių ir žal-
varinis piaučūvis, pirmas toks
radinys Lietuvoje. Ir nors visos
šios sodybos dar neturi tiesiog-
inės tijos, bet jas reikia jungti
draugai; tolimesnį tyrinėjimą
jas gali paversti ir ištisine tjsa.

Gyventojų tautybė

Ne vienas skaitančiųjų gali
kilti ir vienas klausimas: nors ra-
diniai užtikti Lietuvoje, bet ar
tų sodybų gyventojai susiję su
mūsų protėviais? Klausimas tik-
rai įdomus, nes patys seniausieji
Lietuvos gyventojai, tie senieji
žvejai ir medžiotojai buvo vad-
žukinės keramikos atstovai; jie
paprastai proistorikų nelaikomi
indoeuropiečių kilmės, taigi kar-
tu nebuvo nė mūsų protėvių.
Indoeuropiečiai R. Pabaltijėje pa-
sirodo naujajame akmens amžiu-
je (3000-1500 pr. Kr.). Jie buvo
gyvulių augintojai ir žemdirbiai.
Jų išplitimas siejamas su gludin-
to akmens laiviniiais (kovos)
kirvukais, kai mūsų protėvių bal-

tų plotas buvo nustatomas pagal
gyvatgalvius akmenis kaplius, ku-
riais jie dirbo žemę; tuos kaplius
vokiečių proistorikai tiesiog lietu-
viškais vadina.

Abi Šventosios pelkės tyrinėto-
sios sodybų dalys iš radinių, y-
pač rastųjų puodų šukių, tenka
priskirti naujajam akmens am-
žiui. Pagal radinius senąją žvejų
pasodybę proistorikė R. Jablons-
kytė-Rimantienė priskiria trečio-
jo tūkstantmečio pr. Kr. pradžiai,
nes smailiaudugniai puodai (piltu-
vėlinė keramikos kultūra) datuo-
jama tuo laiku. Maždaug ir kiti
rastieji ryškesnieji dirbiniai įsi-
juria į tą patį laiką. Atrodo, kad
dėl nesuprantamų priežasčių ne-
buvo paimta durpių pavyzdžių
(straipsnyje ten niekas apie tai
neužsimina), kurių būtų ištirtas
žiedadulkių spektras ir datuota
tas laikas paleobotanikos chro-
nologija. Atrodo, kad ši chro-
nologija dabar nemaduoja, matyti,
netarybinė, t. y. negalima jos pri-
skirti kokiam rusui, kuris apie tą
darbo metodą būna ir pagalvojęs.
Niekas neužsimina nē apie me-
dinį radinių dendrochronologi-
ją datavimą, matyti, ir tas ne-
tarybinis, nes daugiausia šis me-
todas taikomas Skandinavijoje,
Vokietijoje ir Š. Amerikoje. Nie-
ko neminima, kad būtų tirta ra-
diniai ir radiacijos metodu, nors
žuvų šakos bei kaulai buvo šiuo
tik tirti į Maskvą, matyti, jau tas
tyrimas yra paverstas tarybinu...

Aplamai, naujesnieji datavimo
būdai, atrodo, iš Maskvos nusle-
giami, nes du kartus mano siųs-
tą FR. E. Zeuner Dating the
Past konfiskavo Maskvoje dėl ne-
priimtinos propagandos dar 1964
m. Antroji, gyvulių augintojų so-
dyba, laikoma jau 1000 m. jau-
nesne, priskiriama taip pat dau-
giau iš keramikos prie antrojo
tūkstantmečio pr. Kr. pradžios,
būtent jau žalvario amžiaus iš-
vakarems. Ir kadangi senosios žve-
jų sodybos keramika yra būdinga
piltuvėlinei, bet ne šukinei (jos
nieko nebeužtikta), tai ir ši se-
noji priskiriama indoeuropie-
čiams. R. Jablonskytės-Rimantie-
nės atsargiais ir trumpais žo-
džiais visa tai pasakyta labai ku-
liai, būtent "vieną jau galima
drasiai pasakyti, kad ir viršuti-
niojo, ir apatiniojo sluoksnio gy-
ventojai turėjo būti europoidai
(m. p.), vienu ar kitu mastu da-
lyvavo baltų kūrmosi procese".
Čia proistorikė išliko gal daugiau
negu atsargi (o tas jai visada bu-
vo būdinga), nenorėdama, o gal
ir šiuo metu negalėdama, piltu-
vėlinės keramikos kultūros sieti
aiškiai su indoeuropiečiais, pasi-
rinko labai miglotą europoido
terminą, kuris sutinkamas gry-
nai antropologine (atsiejus nuo
kultūros) reikšme ir kai kurių
Europos antropolgų vartojamas
kaukazido pakaitu, itin įprastu
anglosaksu. Bet iš kitų jau žo-
džių matyti, kad proistorikė R.
Jablonskytė-Rimantienė visai ne-
dvejoja, kad ir šios senosios sody-
bos gyventojai susiję su baltais,
t. y. baltai jau Baltijos jūrą daug
seniau priėjo, negu anksčiau bu-
vo manoma. O šios proistorikės
žodžiai tenka rimtai patikėti, nes
iš visų duomenų matyti, kad R.
Jablonskytė-Rimantienė yra ge-
riausia akmenų amžių žinovė ne
tik Lietuvoje, bet ir visame Pa-
baltijėje, o praeisiantis ir į visoje
šiandieninėje sovietinėje kolonia-
linėje imperijoje, nors jos darbu
pagal naujausius Br. Railos pra-
simerikonintus scientificakijos
metodus nei niekas svarstyklė-

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Liudvikas Pocius**, jaunas
dailininkas, vis labiau garsėja vit-
ražų gamybos srityje. Jis esąs kla-
sikinio vitražo šalininkas. Išskirti-
nai minimi jo darbai: Vaikas Vil-
niui, Saulė, Prometėjas, Taikos
atomas ir kiti. Visi jie yra realistiš-
ki. L. Pocius mokslus baigė tik
užpėnai.

● **J. Žiugžda**, žinomas rusofi-
las, šiuo metu vadovauja Sovie-
tinės Lietuvos - Lenkijos draugys-
tės Lietuvos skyriui. Jo ir kitų rū-
pesių Lietuvoje buvo suruošta
lenkų knygos paroda, kurios pro-
ga Lietuvoje, ypač Vilniaus kraš-
te, paskleista daugybė lenkiškų
knygų. Vilniaus rusų teatras sta-
to ir lenkų veikalus.

● **"Gimtasas Kraštas"**, okupu-
toji Lietuvoj leidžiamas savaitra-
stis, skirtas užsieniui, bet dabar ga-
limas gauti ir Lietuvoje, rugsėjo
12 d. atsiliepė ir Al. Barono prieš
kiek laiko "Draugo" kultūrinia-
me priede išspausdintą straipsnį,
kuriame atskleidė savo nuomonę
dėl "Gimtajame Krašte" perspaus-
dinto jo romano "Vieniši me-
džiai" ir iš viso apie laisvąją ir pa-
vergtą literatūrą. Atsiliepdamas
į tą Barono straipsnį "Gimtasas
Kraštas" kalba užuominomis, kad
žmogus nesužinotų, kas tame
straipsnyje buvo rašyta, tačiau
yra palikęs cituojamų sakinių,
kaip "Amerikos unijos ir jų dar-
bininkai yra didžiausi komuniz-

mis svarstė, nei į "klanus" įraš-
nėjo. Šventosios pelkė, jau ir kiek
dabar surasta, įsirašo į proistori-
nės Europos svarbiausių radimo
vietų žemėlapi viena šiauraisių
piltuvėlinės keramikos kultūros
sodybų, ir tie keli jau radinių
piešiniai bei nuotraukos keliaus
per indoeuropiečių kultūros prad-
menų aprašus, o kuklios proisto-
rikės R. Jablonskytės-Rimantie-
nės vardas, susijęs šiuos senuo-
sios radinius su indoeuropiečiais,
bus dažniau minimas negu kon-
piliaciniai, svarstyklėmis sveria-
mi, leidiniai bei autoriai. Švento-
sios pelkė šiandien prabyla didė-
le praeities kultūra ir lietuvis
tautotyrininkas jau turi kur ir i-
ką atsiremti tiek laike, tiek ir eu-
ropinėje erdvėje.

Rezid. Tel. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS,
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 S. Pulaski Road (Crawford
Medical Building) Tel. LU 5-6446

Prima ligonius pagal susitarimą,
jei neatidėlia, skambinti HU 8-3222
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR
GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val: kasdien nuo 10-12 val. ir 7-9 v.
vak. Šeštadienis 10-1 val. Treči-
dieni uždaryta. Ligoniai priimami su-
sitarus.

Ofiso telefonas: PR 8-3229
Reza. tel. WALbrook 5-5076
Ofisas 5145 West 63rd Street
Tel: PRospect 8-1717
Reza. 2841 West 60th Place
Tel: REpublic 7-7864
DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; tre-
čiadienis uždaryta. Antradienis ir
penktadienis vak. nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAZYS
PLAUCIŲ IR VIDUTS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 68-čia ir California
Val: kasdien nuo 6-8 val. vak.
Šeštadienis 2-4 val.
Trečiadienį ir kitu laiku pagal susitar-
Ofiso telefonas: 476-4042
Rezid. tel. WALbrook 6-3048

DR. G. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois
Tel. ofiso HE 4-5949, rez. 389-2323

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val: pirm., ketv. 1-4 vakar. 7-9
amž., penktadienį 1-5 trečiadienį
uždaryta.

Ofiso — HE 4-5758.
DR. M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradienis, penktadi-
nis 2-9 v., šeštadienis 10-1 p. p.
Ligoniai priimami pagal susitarimą.

mo priešiui". Iš viso atsakyme laik-
raščio bendradarbis gieda savo
giesmę, kad komunizmas yra iš-
ganymas. Be abejo su komunis-
tiniais laikraščiais diskusijos ne-
įmanomos, nes jie savo spaudo-
je pilnai nesupapildina su opo-
ento straipsniu, o ištraukus
taip paduoda, kad labai sunku
nežinančiam suprasti, ir kokias
straipsnio mintis atsakoma. Bet
ir iš tų sujauktų minčių paverg-
tos Lietuvos skaitytojas sužinos
bent viena, kad lietuviai laisva-
jame pasaulyje kuria ir kelia pa-
vergtos Lietuvos išlaisvinimo
klausimus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
3709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val pagal susitarimą: pirm., antr.,
ketv. 2-5, 7-9 val. Penkt. 7-5 ir
šeštadienį 10-2 val.

Ofs. 735-4477, Res. PR 8-0960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR
EMOCINIS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akusierija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne-
atsidėlia, skambinti: MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414, Rez. RE 7-0807
DR. B. GAIZONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akusierija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 1-3 ir 6-8 val. vak.
Šeštadienį 12-3 val. popiet.
Trečiadienis uždaryta

Ofiso tel. PR 8-2230
Namu — rez. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį, penkt-
adienį 12 iki 3 v. ir nuo 5 iki 8 v. v.
Šeštadienį nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022, Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 6 iki 9 v. v.;
šešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susi-
tarus.

Ofs. PO 7-6000, Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6
iki 8 val. Trečiadienį, šeštadienį uždaryta.

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį,
šeštadienį tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvių gydytojas)
3925 West 59th Street
Val: pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį, penkt-
adienį nuo 12-4 val. p. p. 6-8
val. vak. Šeštadienį 12-3 val. p. p. Trečiadienį,
šeštadienį uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.,
išskyrus trečiadienį,
šeštadienį 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį, penkt-
adienį 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo
6-8 val. vakar. Trečiadienį, nuo
11 val. ryto iki 1 val. p. p. Šeštadienį,
11 val. ryto iki 4 val. p. p.
Ofiso telefonas: HE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUSIERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEmlack 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773, Rez. PR 8-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirm., ketv. 6-8 val.,
antradienį, penktadienį 1-4 val.
Pirmadienį tik susitarus.

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 8-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v.
Šeštadienis 2-4 v. — 2 v. popiet.

● Knyga apie Dieventikes, iš-
leista Ok. Lietuvoje, jau pasiekė
ir mūsų skaitytojus. Ši 400 psl.
apimties veikalą paruošė Van-
da Barauskienė, Vacius Milius
(pirm.), Antanas Stravinskas,
Antanas Tyla, Norbertas Vėlius
ir Aloyzas Vidugiris. Dailininkas
Arūnas Tarabilda. Išleido Pamin-
klų apsaugos ir kraštotyros drau-
gija su "Vagos" leidykla Vilniui.
Tai kolektyvinis daugelio krašto-
tyrininkų darbas, įdomus savo
tema ir apimtimi. Veikalas ilus-
truotas etnografinio pobūdžio
nuotraukomis. Tai vienas iš ne-
daugelio mokslinės apimties (ne-
komunistinio pobūdžio) veikalų,
kurių tiek mažai išleidžiama da-
bartinėje Lietuvoje.

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir
"contact lenses".
Valandos pagal susitarimą.
Uždaryta trečiadieniais.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 2-9 val. p. p.
Išskyrus trečiadienį

Tel. 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val. pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį, penktadienį, 8 v. r. iki 8 v. v. Trečiadienį, šeštadienį 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIS LIGOS
2745 West 69th Street
Prieš šv. Kryžiaus ligoninę
VAL: pirm., nuo 9 iki 8 v. p. p.; antr.
rad. ir ketv. nuo 9 iki 11 v. ryto ir
nuo 6-8 v. v.; penkt. nuo 9 iki 11 v.
ryto. Kitu laiku susitarus telefonu:
Telef. REpublic 7-2290

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLĖS IR PROSTATO
CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. antradienį, nuo 2-5 popie-
ketvirtadienį, nuo 6-8 vak.
Ofiso telefonas: 776-2880
Rezid. telefonas: PR 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill
Kabineto tel. 687 2020
Namu tel. 839-1071
Vistai pagal susitarimą

BAUSMĖ IR TEISMAS KAFKOS KŪRYBOJE

VYT. BAGDANAVICIUS

1. Fr. Kafkos

„Bausmės stovyklos“ turinys

Fr. Kafkos novelė „Bausmės stovykla“ yra pilna gilių ironijos ir alegorinio prieštavišumo žydiškai — krikščioniškai kaltės ir bausmės teologijai.

Autorius pasakoja, kaip vienas turistai buvo įsileistas bausmės stovyklos dalyvauti mirties bausmės įvykdyme viename žmogui. Pasmerkto buvo atvestas kareivio. Jis buvo surakintas, bet ir be to jis buvo „taip šuniškai atsidėjęs“, kad būtų užtekę tik sušvelpti ir jis būtų prisistatęs. Karininkas, vykdamas egzekuciją, išvargina ne tik turistą bet ir skaitytoją, atpasakodamas įvairias, labai komplikuotas egzekucinės mašinos detales. Ši mašina yra buvusio stovyklos komendanto išradimas, kuris kartu yra steigėjas ir visos stovyklos.

Mirties bausmės įvykdymo mašina iš tikro yra labai sudėtinga, susidedanti iš trijų dalių: guolio, pūklo ir skaičiuojamojo aparato. Pasmerkto yra paguldomas guolyje. Kad nešauktų ir nenusikastų liežuviu, jam netoli burnos yra pritaisyta kempinė. Pūklas yra aprūpintas dviejų rūšių adatomis, kurios nusikaltė-

nes ji turėjo būti švari. Karininkas skundėsi turistui, kad naujasis stovyklos komendantas nemėgsta šio įtaisymo ir jį tuo tikslui nesirūpina. Dėl to įvyksta šie sutrikimai. Ir be to, komendantas, būdamas moterų jėga, duoda kankiniui išvakarėse gerai pavalgyti. Karininkui gaila, kad šis pūklus įtaisyti šandien jau nebūtinai būtų šalininku. Kas kita buvo prie senojo komendanto. Tiesą sakant, visa ši pūkli aparatūra yra tik laužas, palyginus su gera praėjusių laikų sistema.

Kadangi turistai klausėsi šių aiškinimų tylėdamas, tai karkininkas įtarė, kad jis taip pat nėra šios bausmės sistemos šalininkas ir grįžęs į savo tėvynę kalbės prieš ją, sakydamas, kad ji yra nežmoniška. Kai karkininkui nepasisekė įtikinti turistą pasisakyti už šią mašiną ir už senąjį komendantą, jis sugalvoja naują planą, beprotišką planą, apginti šios sistemos garbę. Jis prieina prie pasmerktojo ir pasako: tu esi laisvas. Vietoj jo, pats karkininkas pasirūpina būti šios mašinos nubaustas mirties bausme. Jis iš visų jo žinioje esamų mašinos bausmės įvykdymo planų išsirenka tą, kuris jį kūną įra-

smerkto. Nuėjo į arbatinę. Kareivis parodė grindyse vietą, kur buvo palaidotas senis, t.y. senasis stovyklos komendantas, nes kunigai jo nepriėmė į kapines. Karininkas slapčia norėjo jį ten perkelti, bet jam nepasisekė. Ant grindų buvo parašas, kuriame, tarp kitko, buvo sakiny: „Yra pranašystė, kad, praėjus nustatytam metų skaičiui, komendantas prisikels ir iš šių namų vės savo šalininkus užimti stovyklos“. Arbatinės svečiai juokėsi, kai turistai skaitė užrašą.

Po to turistai nuėjo į uostą ir įsėdė į laivą. Nusikaltėlis ir kareivis norėjo, kad juos turistai pasiimtų kartu. Bet kada jie norėjo įlįpti į laivą, turistai pagrasino jiems laivo virve.

2. Kafkos Dievas

Ši novelė gerokai sujaukia mūsų jausmus ir mintis. Tačiau jau vien dėl to, kad ji šandien yra analizuojama universitetuose, mes negalime praeiti jos nepastebėdami. Ją paskaityti, mes nežinome, ką su ja daryti: ar ją pasipiktinti, ar jos iškeltomis problemomis patiems susimąstyti. Visas žmogaus gyvenimas čia yra suvestas į bausmės vardiklį. Bet ta bausmė čia yra be realios kaltės. Kaltės čia yra tik parodija. Tačiau, nepaisant to, atrodytų, lyg bausmė čia norima uždėti didžiulės dorinės vertybės aureolę. Pats baudėjas, no rėdamas išlaikyti bausmės sąrangos kilnumą, ryžtasi ją įgyvendinti. Ar tai jam pasiseka? Ne. Nuo to pati bausmės sistema, komplikuotos mašinos formoje, sugriūva. Kas iš to pasilekia? Nu sikteltis ir jo sargybini, tiesa, pasilieka draugais, bet turistai jų savo bendrakačiavimais nepriima. Visos bausmės sąrangos steigėjas yra miręs, nors žadą prisiekė. Tačiau kas gali juo domėtis ir laukti jo stovyklos atstatymo?

Tur būt, teisingai apie Kafką sako jo draugas ir jo biografas Max Broad, kad Kafka nesugebėjo pasakyti nereikšmingo sakinio. Viskas ką jis sakė, turėjo gilią simbolinę prasmę: „Kafka niekada nėra alegoriškas, bet yra simboliškas aukščiausią prasmę.“ (191 psl.). Dėl to ir į bausmės stovyklos steigėją mes turime žiūrėti ne kaip į ką kitą, o kaip žmogijos sąrangos kūrėją. Jis Kafkai yra greičiau miręs, tačiau jo sąranga, kuri yra beprasmes bausmės sąranga, tebeegzistuoja iki novelės pabaigos, kur ji, atrodo, sugriūva.

Kafka yra žydiškos šeimos ir kultūros žmogus. Jis gimė ir mirė Prahoje 1883-1924 m. Baudžiančio Dievo sąvoka Kafkai api ma visą Dievo sampratą. Tačiau, Kafka, būdamas 20 šimtmečio pradžios liberalizmo įtakoj, šio Dievo neima rimtai. Jis greičiau atstovauja Nietzsche's mintį, kad Dievas yra miręs. Tačiau iš kitos pusės, Kafkai Dievas nėra visiškai miręs. Jis dar

Franz Kafka

tebesireikia kaip grėsmė. Jis dar žada prisikelti ir atstatyti stovyklą. Nėra jokios užuominos, kurios dėka būtų galima tikėtis, kad ta stovykla bus kas nors kita, negu bausmės stovykla.

Neseniai vieno lietuvių ekumenisto buvo pareikšta mintis, kad „per neapdairumą krikščionijoje yra per daug negatyvumo. Nuo pat kūdikystės dienų vaikui vis yra sakoma: taip nedaryk, Dievulis supyk. Nuo mažens vaikui Dievas pristatomas kaip teisėjas, kaip baudėjas. Viskas mokomas, nedaryti. Reikėtų vietoj to duoti daugiau impulsų darymui. Daryk taip, kad Dievulis džiaugtųsi“.

Gal kas sakys, kad Kafka su savo baudžiančio Dievo idėja yra Senojo Testamento Dievo sampratos atstovas. Pažiūrą, kad Senojo Testamento Dievas yra žiaurus, yra populiarus krikščionių tarpe. Tačiau tai yra apgailėtino Senojo Testamento teologijos nepažinimo padarinys. Gerai ir mylinčio Dievo Tėvo idėja yra kaip tik iš Senojo Testamento. Ir didysis meilės įsakymas, kurį mes žinome iš Kristaus žodžių, yra iš Senojo Testamento. „Klausyk, Izraeli. Viešasis mokomas, nedaryti. Reikėtų vietoj to duoti daugiau impulsų darymui. Daryk taip, kad Dievulis džiaugtųsi“.

KĘSTUTIS GAIDŽIUNAS

SAPNAS

Sapnavau
Tūkstantis klounų,
Išėjo,
Nusilenkė ir suklopo
Vienas ant kito.
Visi suklopo...
Tūkstantis klounų,
Kurie teturėjo
Liūdus veidus.

NEPAŽISTAMASIS

Nepažistamasis siandien
kaiman atėjo
Tik su kuprine ant nugaros —
Mūsų puikios odos,
Surištos
Virve.
Niekas jos nelietė,
Tik stebėjo
Ir mąstė.

TYLA

Ramybė —
dangaus, žvaigždžių
ir ežero tyla —
nepateisina tylos, supančios
miestelį.

JUODAS MEDIS

Juodai poliruotas medis
Kaip lėtai tekanti upė,
Sugauta pavasario saulės.

ANTENOS

Sustingę prieblandoj,
juodos antenos tiesia
plonas rankas
dangaus laivams.

prieš pereidami į tai, kad nepa-darytumė vienašališkų išvadų, pasvarstykime Kafkos žmogaus sampratą.

3. Kafkos žmogus

Kafkos žmogus yra tikras belaisvis. Jis yra net daugiau negu belaisvis. Jis ne tik negali kaip nors pasipriešinti, bet nesugeha net jausminio pasipiktinimo išreikšti.

Kafka šalia šios novelės yra parašęs pilno dydžio romaną: „Teismas“, kuriame yra aprašomas ilgas teismo procesas žmogui, kuris absoliučiai nesijaučia nusikaltęs, kuriam paslaptingas teismas kelia bylą, grąšina bausme, bet nesima aiškiai suformuluoti kaltinimo. Tiek ši romaną, tiek novelę „Bausmės stovykla“ autorius parašė tuo pačiu laiku, apie 1914 metus.

Romane skaitome, kaip vieną rytą du teismo tarnautojai įsibrauna į jauno banko tarnautojo butą, paskelbia jį esant areštuotą, suvalgo jo pusryčius ir

(Nukeita į 4 psl.)

G. Salter Kėsedroje. Ilustracija Kafkos knygai „The Trial“

lijo kūne įrašo mirties sprendimą. Viena iš jų yra ilgesnė, kita — trumpesnė. „Ilgoji, būtent, įrašo, o trumpoji švirkščia vandenį, kad nuplautų kraują ir kad įrašas visada išliktų aiškus“. Šiuo kartu turi būti pasmerktojam įrašytas sprendiminis įrašas: „Gerbk savo vyresniusius“.

Kai turistai bandė sužinoti, kas ir už ką ši žmogų nuteisė, paaiškėjo, kad sprendimą padarė pats bausmės vykdančias karkininkas. Teismo proceso jis nedarė, nenorėdamas duoti progos nusikaltėliui melais aiškintis ir norėdamas išvengti kitų melų, kuriais būtų reikėję jo kaltę įrodyti. Nusikaltėlis turėjo eiti nakty sargybą prie pulkininko durų ir, kiekvieną valandą, laikrodžiui išmušus, turėjo prieš juo duris saliotuoti. Tačiau jis pamigo ir buvo pagautas.

Kai turistai manė, kad mašinos aiškinimas jau yra pasibaigęs, karkininkas pradėjo aiškinti pačią svarbiausią jos dalį, kuri yra viršuje ir kuri veikia pagal įdėdamas planus, kurie kiekvienai egzekucijai yra skirtingi. Tų planų suprasti turistai neįstengė. Bet karkininkas ir neleido jam prie jų prisiliesti, rodydamas jiems labai didelę pagarbą. Šių bausmės planų raštą išskaityti akimis iš viso yra sunku, bet ji žmogus išskaitys savo žaizdomis. Kankinimas tęsis 12 valandų. Po 6 valandų baudžiamajam, vietoj kempinės, bus duodama šiltos košės, kad galėtų ištesėti kankinimus iki galo.

Po šių paaiškinimų pasmerkto buvo išimtas iš grandinių ir pririštas kankinimo guolyje. Tačiau, jį berišant, sutrūko diržai. Reikėjo juos pakeisti. Pradedant procesą, kankinys apvėmė mašiną, ir reikėjo ją apvalyti.

šys: „Būk teisingas“.

Bet ir šio bausmės plano, jį begaliniai gerbdamas, karkininkas neleidžia turistui paliesti. Karininkas tik pagarbiai idėjo šį planą į mašinos skaičiavimo aparatą. Jis išsirengė iš savo uniformos, sulaužė savo durklą ir jį numetė. Turistas tai sekė sukaustomis lūpomis, bet karkininkui nekludydamas. Nuteistasis ir kareivis išslyk nesuprato, kas čia darosi. Pagaliau jie suvokė, kad karkininkui čia atsitiks tas pats, kas turėjo atsitikti pasmerktojam. Bet pasmerktojas nebuvo tikras, ar visa tai vyks iki galo. Gal tam įsakymą davė turistai, nes turistai su karkininku kalbėjosi prancūziškai, ko jis nesuprato, kiekvieną valandą, laikrodžiui išmušus, turėjo prieš juo duris saliotuoti. Tačiau jis pamigo ir buvo pagautas.

Karkininkas atsigulė guolyje, norėjo išvengti kempinės, bet neilgai tam priešinosi. Prasidėjo mašinos darbas, kuris labai domino pasmerktoją. Turistas norėjo kareivį ir pasmerktoją išsiųsti namo, bet pasmerktojas tai būtų išgyvenęs kaip bausmę.

Tada mašinos skaičiavimo aparate pasigirdo braškėjimas, ir atrodė, „lyg kažkokia didelė jėga suspaudė skaičiavimo aparatą“. Mašina pradėjo griūti. Turistas norėjo pagelbėti karkininkui, kuris pats sau pagelbėti negalėjo. Bet mašina, vietoje planingai įrašius bausmę karkininko kūne, jį išslyk nužudė. „Kraujas pasipylė šimtais srovių, nesumaišytas su vandeniu.“ Kai turistai nenoromis pažvelgė į kūną, „buvo taip, kaip būna gyvenime; jokio pažadeto išganymo ženklų nebuvo galima įžvelgti“. Tačiau jo žvilgsnis buvo rėmus ir įsitikinęs.

Po to turistai, kareivis ir pa-

Mykolas Vaitkus

Lietuvos saulė Vaitkaus atsiminimuose

Apie mūsų kultūrinio gyvenimo kūrėjus

JUOZAS PRUNSKIS

Mykolas Vaitkus. „Nepriklau-somybės Saulė“. Atsiminimai. VI tomas, antroji dalis (1918-1940). Išleido Nida, Londone. 1968 m. 278 psl. Kaina \$3.00.

Dviem dalykais Mykolas Vaitkus pralenkia beveik visus dabar ties mūsų rašytojus: savo amžiumi (spalio mėnesį šves 85 m. sukaktį) ir savo kūrybinio produktyvumu — ši jo knyga yra 34-jį.

Ir jis įstengė reikštis įvairiausiose kūrybos srityse: poezijoje; beletristikoje; dramoje; satyroje; prozoje (ypač memuarinėje), o taip pat ir vertimuose.

Paskutiniu metu Vaitkus mūsų skaitytojų visuomenę ypač sudomino savo atsiminimais. Šioje kūrybos srityje jis labai savitus. Jo atsiminimai išsiskiria iš daugelio kitų. Jiegiu Baly Sruoga savo atsiminimų knygoje žavi stiliaus iškilumu, įėjgu Skipitis, Raštikis, Krupavičius ryškūs to laikų valstybinio ir visuomeninio gyvenimo atvaizdavimu, įėjgu Kairys ir Bielinis daugiau dėmesio kreipia į socialinį gyvenimą, įėjgu Yla stengiasi įžvelgti į psichologinius užkulius, įėjgu Savickis sutelkia dėmesį į dailę, savo artimosios aplinkos aprašymą, tai Vaitkus yra nepaprastai įvairus jo sutiktų asmenų literatūrinių portretų tapytojas.

Ne tiek įvykiai, kiek žmonės

Vaitkaus atsiminimuose neužtikti tokio ryškaus lietuviško gamtovaizdžio aptarimo, kaip randame A. Zmuidzinavičiaus atsiminimų knygoje. Vaitkus ano laikotarpio visuomeninius, socialinius, valstybinius klausimus paliečia tik tiek, kiek jam reikalinga aptariamų asmenų pilnesniam pavaizdavimui. Vaitkaus atsiminimuose figūruoja ne tiek įvykiai, kiek žmonės bei su jais susijusios mūsų žymesnės problemos, kaip pvz. žemės reformos pravedimas, išryškinami laimėjimai, pvz. pirmosios mūsų operos Kaune pastatymas. O jau aprašymų, asmenų aptarimų vargu ar kas Vaitkui gali prilygti. Pvz. jis taip supažindina su A. ranauskaite: „Eterinis tipas, spalvingas vaizduotės, subtilaus jausmo, tartum ne šios žemės dukra. Smulkus, lengvas, kaip plunksna, tyru, stilingu semitišku veideliu, didelėm liūdnom akim, subtiliais gražaus veido bruožais, ji ryškiai skyrėsi iš visų mūsų apy-stambaus kalibro arįječių būrelio“ (250 psl.).

Arba imkime kitą vyro literatūrinį portretą — Andriaus Vytaito Gaičiūno, vėliau bolševikų nužudytą: „Apskritaveidis, juoda-plaukis, tamsiai rudom degte dega aptariamų asmenų pilnesniam pavaizdavimui. Vaitkaus atsiminimuose figūruoja ne tiek įvykiai, kiek žmonės bei su jais susijusios mūsų žymesnės problemos, kaip pvz. žemės reformos pravedimas, išryškinami laimėjimai, pvz. pirmosios mūsų operos Kaune pastatymas. O jau aprašymų, asmenų aptarimų vargu ar kas Vaitkui gali prilygti. Pvz. jis taip supažindina su A. ranauskaite: „Eterinis tipas, spalvingas vaizduotės, subtilaus jausmo, tartum ne šios žemės dukra. Smulkus, lengvas, kaip plunksna, tyru, stilingu semitišku veideliu, didelėm liūdnom akim, subtiliais gražaus veido bruožais, ji ryškiai skyrėsi iš visų mūsų apy-stambaus kalibro arįječių būrelio“ (250 psl.).

ja pasikalbėjimus su jais, netgi nusako spaudos ištraukas, išspausdintas prieš 40-50 metų apie jo aprašomuosius.

Autoriaus nuosirdus draugiškumas, centrinė pozicija didžioje Šv. Kazimiero knygų leidimo bendrovėje, jo pagėmimas teatro, jo nesišalinimas nuo visuomeninių — valstybinių reikalų suvedė jį su daugybe rašytojų, poetų, socialistų, teatro, valstybininkų, dvasininkų ir kitų. Šiame atsiminimų tome aptinkame platesnius aptarimus K. Petrausko ir jo žmonos E. Žalinskių, P. O. lekos, V. Jonuškaitės, A. Stulginskio, A. Smetonos, M. Krupavičiaus, Maironio, Putino, vyskupo Staigačio, net ir L. Giros bei daug kitų.

Literatūriniai portretai

Iškeliamos ir su tais asmenimis susijusios mūsų žymesnės problemos, kaip pvz. žemės reformos pravedimas, išryškinami laimėjimai, pvz. pirmosios mūsų operos Kaune pastatymas. O jau aprašymų, asmenų aptarimų vargu ar kas Vaitkui gali prilygti. Pvz. jis taip supažindina su A. ranauskaite: „Eterinis tipas, spalvingas vaizduotės, subtilaus jausmo, tartum ne šios žemės dukra. Smulkus, lengvas, kaip plunksna, tyru, stilingu semitišku veideliu, didelėm liūdnom akim, subtiliais gražaus veido bruožais, ji ryškiai skyrėsi iš visų mūsų apy-stambaus kalibro arįječių būrelio“ (250 psl.).

Arba imkime kitą vyro literatūrinį portretą — Andriaus Vytaito Gaičiūno, vėliau bolševikų nužudytą: „Apskritaveidis, juoda-plaukis, tamsiai rudom degte dega aptariamų asmenų pilnesniam pavaizdavimui. Vaitkaus atsiminimuose figūruoja ne tiek įvykiai, kiek žmonės bei su jais susijusios mūsų žymesnės problemos, kaip pvz. žemės reformos pravedimas, išryškinami laimėjimai, pvz. pirmosios mūsų operos Kaune pastatymas. O jau aprašymų, asmenų aptarimų vargu ar kas Vaitkui gali prilygti. Pvz. jis taip supažindina su A. ranauskaite: „Eterinis tipas, spalvingas vaizduotės, subtilaus jausmo, tartum ne šios žemės dukra. Smulkus, lengvas, kaip plunksna, tyru, stilingu semitišku veideliu, didelėm liūdnom akim, subtiliais gražaus veido bruožais, ji ryškiai skyrėsi iš visų mūsų apy-stambaus kalibro arįječių būrelio“ (250 psl.).

Skaitydamas džiaugiesi rades taip tiksliai įvestus naujus lietuviškus žodžius, pvz. „svietalas“ vietoj „kozirio“ (171 psl.), tačiau darosi liūdniau kai aptinkai tokį kerėblą anglicizmą kaip „handycapa“ (9 psl.).

Ir vis dėlto Vaitkaus atsiminimai įdomūs. Su malonumu juos skaitys vyresnieji, persikeldami į savo atsiminimų plačius laukus; su nauda skaitys ir jaunesnieji, pažindami kaip gyvenimo kasdienybėje atrodė žmonės, kurie kūrė Lietuvą ir jos kultūrinį gyvenimą. Užverti knygą ir džiaugiesi, kad dar bus trečioji dalis, kaip pats autorius pažada, apie „eile didžiai idomių asmenų“ iš mūsų nepriklausomybės laiko.

tik neatsitraukiami. Kiek vėliau susituokė“ (252 psl.).

Kitur Vaitkus tik vienu kitu taikliu žodžiu taip apibūdina žmogų, kad pažįstamieji tegali tik stebėtis. Pvz. apie prof. dr. A. Maliauską jis sako: „Tas didele galva, mediniu veidu, plačiu kaip kišenė šypsniu, iškaite, su sijaudines...“ (264 psl.). Arba apie ekscentrišką rašytoją Rūtelio nienę drebia: „tas genijaus bimbalas, įsimetęs kažkur jos smeiginę“ (272 psl.).

Sokiruojančios vietelės

Vienoj kitoj vietoj gal net jau čiamas persitengimas tv aptariamų įėjkojime, pvz. kai pradeda rašyti apie Mykolaičio „sex appeal“ ir „Sex appetita“ (186 psl.); arba kai ima kokios moters veidą lyginti su paveikslu matyto Kristaus veidu (6 psl.), arba kai apie Alę Sidabraitę — Zalinkevičiūtę taria „imk ir pastatyk vietoj Dievo Sinaus tą mūsų Dievo dukrą Alę“ (11 psl.). Gerai kad beveik išnykęs karkininkas davatų luomas, o tai jos Vaitkui bent liežuviu pačirškintų! Kai kam panašus šokiravimas intriguojantis, bet ar jis reikalingas, tai kitas klausimas.

Vietomis gal dar reikėjo labiau sakinį išlyginti. Pvz. dažnai suminėjęs kokį asmenį ar kokį dalyką, čia pat taria: „bet apie tai vėliau“. Kai per dažnai tas kartoja, darosi įkyru.

Skaitydamas džiaugiesi rades taip tiksliai įvestus naujus lietuviškus žodžius, pvz. „svietalas“ vietoj „kozirio“ (171 psl.), tačiau darosi liūdniau kai aptinkai tokį kerėblą anglicizmą kaip „handycapa“ (9 psl.).

Ir vis dėlto Vaitkaus atsiminimai įdomūs. Su malonumu juos skaitys vyresnieji, persikeldami į savo atsiminimų plačius laukus; su nauda skaitys ir jaunesnieji, pažindami kaip gyvenimo kasdienybėje atrodė žmonės, kurie kūrė Lietuvą ir jos kultūrinį gyvenimą. Užverti knygą ir džiaugiesi, kad dar bus trečioji dalis, kaip pats autorius pažada, apie „eile didžiai idomių asmenų“ iš mūsų nepriklausomybės laiko.

BAUSMĖ IR TEISMAS KAFKOS KŪRYBOJE

(Atkelta iš 3 pusl.)

pataria jam nesiblaškančią tiktai didelius reikalavimus, kurie jam bus pastatyti. Tardymas ir apklausinėjimas yra nereikalingi. Reikia tik, "kad jūs formaliai pripažintumėt savo statusą, kaip apkaltinto žmogaus, reguliariai atsilankydamas pas savo teisėją" (201 psl.). Žmogaus kaltinimas yra toks visuotinis, kad "teismo ofisai yra kiekvienoje pastogėje" (205 psl.). Tačiau jūsų teisėjas neturi galimybės jūsų išteisinti. "Ta galia yra rezervuota aukščiausiame teismui, kuris yra neprieinamas nei jums, nei man, nei niekam iš mūsų" (197 psl.).

Teismas banko tarnautojo bylą tik teša, oficialaus posėdžio suaukšti nesirūždamas (222 psl.). Įvairių advokatų daromi bylos nagrinėjimai "yra anapus proto" ribų. "Žmonės, būdami per daug išsiblaškę apie tai mastyti, ramsčio ieško prietaruose" (222 psl.). Nors pati kaltė yra taip paviršutiniškai matoma, kad iš kiekvieno žmogaus lūpų linijos galima išskaityti, kaip šio vi jo byla (218 psl.). Ši kaltė yra labai visuotinė. "Aš esu taip blogas, kaip kiekvienas aš" (219 psl.). Kaltė "pasidaro man antroji prigimtis" (219 psl.).

"Teismas" padaro mums labiau suprantamą "Bausmės stovyklą" kaltinamajai. Jo nusikaltimas čia yra pavaizduotas, kaip tikra beprasmybė. "Teismas" tuo tarpu atidengia platesnę šio kaltinio prigimtį. Ir "Teismo" kaltinamasis nesijaučia kaltas, tačiau jo kaltinimas čia pasirodo labai plačių matavimų. Ne tik jis, bet ir kiekvienas žmogus yra kaltinamas, nepaisant to, ar jis jaučiasi nusikaltes, ar ne.

4. Kafkos sprendimas

Turint prieš akis šitokią kaltinamąją ir šitokią bausmės sąrangą, kyla klausimas, ką Kafka nori pasakyti novelės "Bausmės stovykla" sprendimu. Kaip matėme, bausmės vykdytojas, nepavykus jam turistui įtikinti šios sąrangos gerumą, patys ryžtasi bausmės įvykdymą išgyventi savo kūne. Jis pats pasidaro baudžiamosios mašinos auka. Tačiau baudžiamoji mašina, vietoj planingo bausmės įvykdymo, pati šiuo momentu sugriūva.

Ką visa tai reiškia? Ar čia yra pikta krikščionijos atpirkimo misterijos ironija? Ar čia yra koks pozityvus kaltės ir bausmės problemos sprendimo pasiūlymas?

Netenka abejoti, kad ironijos šioje novelėje yra daug. Kafkos raštai dėl per didelio problemų suscheminimo veikia kaip ironija. Jo personažai yra tarsi aliuminiai. Jie yra be jokio laimės ar nelaimės, gerumo ar blogumo išgyvenimo. Nedaug jie reaguoja net ir bausmės akivaizdoje. Dėl to ir jų kūrėjas, arba stovyklos komendantas, neturi su anais kito ryšio, išskyrus bausmę.

Tačiau neatrodo, kad ši ironija būtų vien tik dėl jos pačios. Nors Kafkos personažai pasilieka šalti savo išgyvenamų įvykių atžvilgiu, tačiau neatrodo, kad toks yra pats autorius. Jam yra labai ne vis tiek pat, kas čia darosi.

Ką tad jis nori pasakyti šiuo ironišku pasakojimu? Kas yra ta realybė, kuri jam įkvėpė šį pasakojimą ir prieš kurią jis, visu savo baudžiamosios mašinos lūžimo traukėjimu dreba?

Tuo rūpesčiu, pačiame aukščiausioje lygyje, yra ne kas kita, kaip Dievo ir žmogaus samprata. Susažiuotą stovyklos komendantu jis nori išreikšti protestą prieš tai, kad mūsų Dievas yra išvirts tik baudėju. O savo novelės baudžiamuoju jis nori pasakyti prieš žmogaus, vien kaip nusikaltėlio, sampratą.

Šie du Kafkos protestai susitinka su dviem pagrindinėm mūsų

pasaulėžiūros tiesom, būtent, kad Dievas yra dorinės tvarkos kūrėjas ir kad žmogus yra nusikaltes Dievui. Iš to seka, kad Dievas negali būti neutralus doriniam nusikaltimui. Tai yra tiesos, kurių mes negalime apeiti, nepažeisdami Dievo prigimties ir žmogaus egzistencijos. Tačiau svarbu yra, kad šios tiesos būtų teisingame sąryšyje tarp savęs ir su kitomis tiesomis. Jeigu mes Dievą suprasime vien kaip baudėją be jo pagrindinio gerumo, nebūs teisingas sąryšis. Lygiai vien kaip niekšybė, arba nebus teisingas supratimas, jeigu mes žmogų suvoksime vien kaip niekšybę arba kaip nepajėgų nusikalsti.

Dievo sampratos istorija visur yra tautose, kurių mūsų laikais pirmą kartą dienos švieson išskėlė W. Schmidto viso gyvenimo studijos, išleistos jo milžiniškame 8 tomų veikale, "Dievo idėjos kilmė", atidengia du kelius, kuriais Dievo idėja tautose gadinasi. Vienas kelias yra tas, kad Dievas žmogaus sampratoje pasi daro žiauruoliu ir žmogaus priešu, nuo kurio žmogus nusikreipia. Šitokių Dievo susigadinimų galima aptikti įvairių tautų vėlinių pavidaluose. Kitas Dievo susigadinimo kelias yra priešingas. Dievo gerumo idėja yra atribojama nuo jo teisingumo bei visagalybės ir ilgainiui toks Dievas išsivirsta bejėgiu seneliu, su kuriuo žmogus neturėdamas ką veikti, palieka jį nušaly ir susikuria iš protėvių mitologijos efektyvesnius dievus.

Kafka taip plačiai problemas neima. Jam rūpi siauresnės klausimas: kad Dievas nebūtų baudėjas ir kad žmogus nebūtų suvokiamas kaip nusikaltėlis. Kafka, būdamas 19 šimtmečio Vakarų liberalizmo įtakoje, nesirūpino per daug Dievo likimu. Jam rūpėjo tik, kad žmogus būtų laisvas. Tačiau jis, nesirūpindamas Dievo sąvokos teisingu supratimu, sukūrė, bent šioje novelėje, ir žmogų, kuris turi nedaug žmoniškų bruožų.

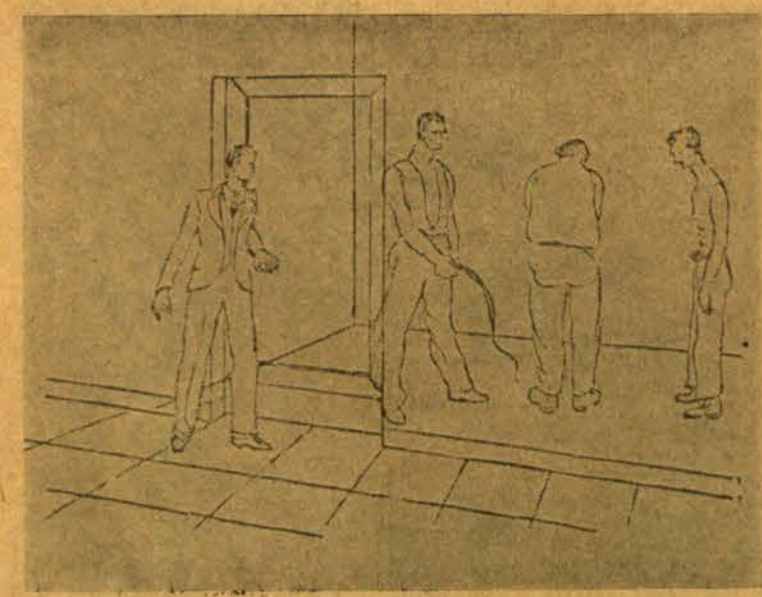
5. Atpirkimo pastapis ir

žmogaus išlaisvinimo problema

Bet grįškime prie klausimo, ką irodo bausmės stovyklos karininko susinaikinimas baudžiamosios mašinoje. Aišku, ką tuo norėjo įrodyti karininkas. Jis norėjo įrodyti bausmės sistemos gerumą. Tačiau mums kyla klausimas, ką tuo norėjo pasakyti pats Kafka. Su šiuo klausimu mes pasiekiamo patį būdingą krikščioniškos religijos bruožą, būtent žmogaus kaltės atpirkimą, įvykdytą dieviškai žmogišku Kristaus asmeniu. Klausdami, kaip Kafka žiūri į karininko pasiaukojimą, mes tuo pačiu klausime, kaip jis žiūri į krikščionišką atpirkimo misteriją.

Apie tai daugiaur informacijų mes randame jo romane "Teismas". Ten jis vieną skyrių pasiskiria atsilankymui katedroje ir plačiam pasikalbėjimui su jos pamokslininku. Šį pamokslininką jis vadina "kalėjimo kapelionu". Galima sakyti, kad šis vardas šiame kontekste atidengia ir visą Kafkos pažiūrą į krikščionybės atpirkimo mokslą. Krikščionybė jam vis tiek tebėra bausmės sąranga, t.y. kalėjimas, nors ir turinti humanišką kapelioną. Tuo Kafka nori pasakyti, kad išlaisvinantis krikščionijos vaidmuo tebesireikia tik tiek, kiek kalėjimo kapelionas.

Kaip matome, Kafka yra gana toli nuo išlaisvinančio krikščionybės vaidmens supratimo. Tačiau kyla klausimas, ar mūsų pačių šios paslapties supratimas yra pakankamai pilnas ir geras. Pirmiausia, ar labai tinkantis šiai misterijai išreikšti yra visuotiniai krikščionijoje vartojamas žodis: "atpirkimas". Vienas teologas šitai aptaria šio

G. Salter. Kankintojas. Ilustracija Kafkos knygai "The Trial"

termino kelią į krikščionišką teologiją: "Būdami senoviškos germaniškos minties ir papročio įtakoje, apie išlaisvinimą vergų, sumokant kraujo kainą, kada ejo reikalas apie nužudymą, sumokant atpirkimą, kuri turi stiprios įtakos mūsų dvasinei kultūrai iki šiai dienai. Reikia sutikti, kad senovės germanų įtaka yra atsistatinti". Taip rašo P. Fransen, S.J. savo knygoje "Divine Grace and Man" (96 psl.). Žodis atpirkimas turi vieną gerą prasmę šiai religinei realybei išreikšti, būtent, pasakydamas, kad žmogaus išlaisvinimas nėra įmanomas jo paties pastangomis be Dievo pagalbos. Tačiau šis žodis nepabrėžia įspūdingai to, kad atpirktas žmogus jau yra tuo pačiu pastatomas ant savo kojų, kad jis yra išlaisvinamas. Kad šito išryškavimo reikia, tai liudija Kafka visais savo raštais. Jis nesugeba įžvelgti, kad krikščionybė visa savo esme yra žmogų išlaisvinanti. Krikščionybės laisvės įnašą žmonijai jis prilygina tik humanistinio kalėjimo kapeliono įnašui.

Tačiau, ar galima žmogų išlaisvinti? Vargiai ar galima išlaisvinti Kafkos žmogų, kuris yra beveik abejingas visam kam. Kaltės jis neįaučia iki tokio gilaus laipsnio, kad sunku jį realiai apkaltinti ir realiai išlaisvinti. Krikščioniškas žmogus ne kartą panašaus abejingumo išlaisvinimui prieina priešingu keliu. Jis ne kartą yra nuteikiamas taip vispusiškai kaltai, kad jam, panašiai kaip Kafkos žmogui, perėina noras laisvintis.

"Goetė, būdamas jaunu vyru, buvo sukrėstas, girdėdamas pamokslininką sakant, kad prileisti, jog žmogus prigimtyje yra kas nors gero, kas su Dievo malonės pagalba būtų galima išvystyti, laukiant gerų vaisių, būtų pelagingizmas (t.y. klaida). Panašios idėjos, ypač blogio reikšmės perdėjimais, paskatino L. Tolstojų padėti į šalį visas bažnytines dogmas... ir to vietoje susidaryti savo stiliaus krikščionybę" — taip rašo didelis šio šimtmečio pradžios vokiečių moralistas Mausbach. Goetės mintį jis yra paėmęs iš jo knygos "Dichtung und Wahrheit" pradžios. Mausbach iš to daro išvadą, kad gimtosios nuodėmės faktas yra per toli išstėtas kai kuriuose krikščioniškuose sluoksniuose (Cath. moral teaching, 32 psl.).

Mes čia negalime leisti plačiau į gimtosios kaltės teologiją. Ta kaltė, žinoma, yra reali. Kiek

vienai žmonių generacijai šios kaltės gajumą irodo ne tik jų pačių kaltės, bet ypač jų vaikų kaltės, kurios atsiranda kažkaip nelauktai iš kažkur. Tačiau mes turime sutikti ir su Goethe, kad neprileisti žmogui pagrindinio gerumo yra sukrečiantis žmogaus pažeminimas. Žmogus visų pirma yra geras, ir tik jo gerumo kontekste pasirodo jo kaltė. Neprileidus šio pagrindinio gerumo, nebelineka vietos nei kaltei, kas iš tikro yra atsikė su Kafkos žmogui.

Dar daugiau prasmės yra panašiai pasakyti apie Dievą. Jis yra visų pirma geras. Ir baudžiančią Dievo funkciją jame mes galime prileisti tik tiek, kiek ji nekenkia pagrindiniam jo gerumui. Jokių būdu ne priešingai. Kas apie Dievą mąsto pirmoje eilėje kaip apie pragaro kūrėją, ir tuo keliu eidamas nori rasti pateisinimą jo gerumui, be abejo, sunkiai gali išvengti Kafkos "Bausmės stovyklos". Tai yra metodinė Dievo pažinimo klaida.

Turint tai prieš akis, mes galime rasti, kamė glūdi Kafkos sprendimo netikslumas. Jo stovyklos karininkas yra iš esmės baudėjas ir tik bausmės tobulumui įrodyti jis atsiduoda jį su-

STATOME NAUJUS NAMUS
ir
Atleikame įvairius pataikymus
Petrauskas Builders, Inc.
Tel. 585-5245

MOVING
SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto leidimai ir pilna apdrauda.
2047 W. 67th Place. WA 5-8063

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus.
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

MOVING
J. NAUJOKAITIS
Apdraustas perkraustymas.
Ilgų metų patyrimas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

APDRAUDŲ AGENTŪRA
Namų, gyvybės, automobilio, avialaikos, biūno, Patogios išlaidų mokėjimo sąlygos.
J. BAGEVIČIUS
6455 S. Kedzie Ave., PR 8-2233

BANGA

TV, Radio, Stereo, Air-Conditioners
Pardavimas ir taisymas
2649 W. 63rd St., Tel. — 434-042
P. Rudėnas K. Šimulis

MOVING
Apdraustas perkraustymas įvairių atstumų.
A. VILIMAS
823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRontier 6-1882

GARBAGE DRUMS
WITH COVERS AND HANDLES
30 and 50 gal. Free delivery
5622 So. Racine, 434-1113

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Mūsų rašytojų:** Bradūno Barono, Nagio, Pūkelevičiūtės, Sutemos kūrybos plokštelė greitai pasirodys rinkoje. Šie rašytojai yra patys įkalbėję savo kūrybos rinkinius dalykus. Plokštelę leidžia J. Karvelis.

● **Sabaniansko, Pūpų Dėdės** ir Dolskio - viso trys plokštelės - greitai bus išleistos į rinką.

● **Pianisto Antano Smetonos** koncertai Vokietijoje sukėlė platų susidomėjimo publikoje ir spaudoje. Palankius straipsnius parašė eilė žymių vokiečių muzikų laikraščiuose. Pvz. "Luebecher Morgen" savo recenzijoje pažymi, kad pianistas Smetona parodo gražią energiją, jėgą ir ryžtą; imponuoja jo nauji polėkiai. "Portepiono mylėtojų koncertas buvo dvi įdomios valandos". "Luebecker Nachrichten" A. Smetonos koncerto progą išsidėjo straipsnėliu, informuojanti apie Lietuvą, apie išeivius lietuvių bendruomenę Vokietijoje; vertindamas mūsų pianisto pasirodymą, laikraštis pažymi, kad jis savo temperamentingu talentu turi galimybę iškilti į pasaulio muziką.

● **Gintaro muziejaus** Palangoje fonduose esą per 1500 eksponatų. Nesenai muziejus buvo papildytas archeologiniais gintaro

dirbinių radiniais, atgabentais iš Pauliūčių, Nikelių, Vilku kampo, Moskaičių, Mataičių ir kt. pilk-ų. Daug gintaro radinių surinko Sveikšnos gimin. mok. Vytautas Rupšys, drauge su savo mokiniais. Rasta įdomių senų gintaro karolių ir kitų įkapių. Pastaruoju metu kolekcionuojami taip vadinami gintaro lašai, kurių sutelkta per 1000. Penkerių metų bėgyje gintaro muziejų aplankė 600,000 žmonių, daugiausia Palangoje vasarojančių rusų. Pernai metais muziejų aplankė ir pats Kosyginas, išreiškęs nuomonę, kad reikią muziejų išplėsti. Žinoma, muziejaus eksponatų pagrindą sudaro buv. Palangos grafų Tiškevičių rinkiniai.

● **Ininas Kučinskas**, violončelistas, nesenai baigęs Leningrado Rimski-Korsakovo konservatoriją, vis labiau garsėja muzikinėje srityje. Šią vasarą jis dalyvavo tarptautiniame muzikų seminare Weimare, Rytų Vokietijoje, kur susirinko 500 jaunųjų muzikų. Iš Lietuvos Kučinskas tebuvo vienas.

● **Šiaulių dramos teatras** gastroliavo Vilniuje, parodydamas V. Krėvės "Zentą", K. Inčiūros "Eglę žalči karalienę", F. Diurenmato "Vidurnakčio procesą" ir kt. veikalus.

● **Į Varšuvą ruošiamą** rudeninį dabartinės muzikos festivalį iš Lietuvos išvyko konservatorijos studentų grupė su vyr. dėstytoju A. Gricium.

Kam reikia sudaužytą auto ištiesinti ar nudažyti — kreipkitės į HALL. Jis greit ir gerai padaro. Įsitikinkite.

Kam reikia pataisyti automatinę transmisiją, kalbėkite su ALGIMANTU STANEVIČIUM.

Mūsų garažas praturtėjo prityrusiais mechanikais, todėl ir drįsime pasiskelbti. Reikalui esant duodame kitą mašiną.

P A Ž A N G A , 2637 W. 47th St., Tel. LA 3-9663

Kurkite geresnę ateitį

Išjunkite į CHICAGO TAUPYMO BENROVĖS Taupytųjų Praturtėjimo Planą! Pasirinkit Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytųjų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytų lentelės sudarytos pagal dabar taupymo knygelėse mokamus 4¼%. Pradėkite taupyti dabar geresnei savo atečiai.

ŠTAI MĖNESINĖ TAUPYMO LENTELĖ:

MĖNESINĖS SENTAUPOS	MĖNESINĖ TAUPYTŲJŲ PRATURTĖJIMO LENTELĖ										
	2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.	12 YRS.	14 YRS.	16 YRS.	18 YRS.	20 YRS.	
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.48	\$1,534.51	\$1,937.70	\$2,380.57	\$2,867.04	\$3,401.40	\$3,988.36	
20.00	504.26	1,058.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02	3,875.39	4,761.14	5,734.08	6,802.80	7,976.72	
30.00	756.39	1,587.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53	5,813.09	7,141.71	8,601.12	10,204.20	11,965.08	
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04	7,750.78	9,522.28	11,468.16	13,605.60	15,953.43	
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,672.55	9,688.48	11,902.85	14,335.21	17,007.00	19,941.79	
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06	11,626.17	14,283.42	17,202.25	20,408.40	23,930.15	
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57	13,563.87	16,663.99	20,069.29	23,809.80	27,918.51	
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08	15,501.56	19,044.56	22,936.33	27,211.16	31,906.87	
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59	17,439.26	21,425.13	25,803.37	30,612.59	35,895.23	
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09	19,376.95	23,805.70	28,670.41	34,013.99	39,883.59	

TURTAS SIEKIA VIRŠ \$90,000,000.00

JOHN PAKEL, President

5¼% Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkstantinėmis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4¾% Ant visų knygelėlių sąskaitų

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organization's meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS:

Pirmad. 12:00 P.M. - 8:00 P.M. Ketvirtad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Antrad. 9:00 A.M. - 4:00 P.M. Penktad. 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Trečiad. Uždaryta visa d. Šeštad. 9:00 A.M. - 12:30 P.M.

KAIP ČEKOSLOVAKIJOJ SPAUSDINO LITUS

Didžiojoje Lietuvių filatelistų parodoje Chicagoje buvo specialūs lapai, atžymintieji, kad vienu svarbiųjų Lietuvos pašto ženklų kūrėjų buvo prof. Adomas Varnas. Apie tai dabar dail. Varnas pasakoja:

— Pačius pirmuosius — skatinimus ir auksinius — pašto ženklus spausdino pati spausdė Vilniuje, sudariusi iš tuo metu buvusių raidžių rinkinį ženklų. Vėliau buvo sudaryti projektai archeologo T. Daugirdo. Toliau buvo pradėti skelbti konkursai kurti Lietuvos pašto ženklus. Pirmas konkursas, kuriame aš dalyvavau, buvo steigiamojo seimo garbei išleidžiamų pašto ženklų. Laimėtojai išėjo dvidešimties: dail. Bučas ir aš. Piešiau naktimis. Turėjau sudaryti veidus didžiųjų Lietuvos kunigaikščių. Gedimino, Kęstučio, Vytauto. Gedimino veidą pats sukūriau. Nors ir buvo senose leidiniuose Gedimino paveikslas, bet žinojau, kad jie sudaryti iš slavų kunigaikščių veidų, tai beveik sukurti savitą paveikslą, artimesnį lietuviams. Kęstučio atvaizdą paėmiau tradicinį iš mūsų istorinių veikalų. Vytautą irgi pats sukomponavau, nes žinojau, kad anksčiau buvęs įprastas Vytauto paveikslas su šalmu buvo slavškos kilmės, vistiek netikras Vytauto atvaizdas. Pašto ženklų projektus sudariau maždaug sasiuvinio lapo dydžio, spalvomis, akvarelėmis.

Spausdino Kaune, Senamiesty tokio žyduko spausdė. Teko spausdinimą prižiūrėti, ypač spalvų atitikimą (buvo dviejų spalvų) ir stebėti, kad nenudžiūtų kokių pašto ženklų lapų. Buvo sudaryta komisija pašto ženklų spausdinimui. Teko būti jos pirmininku.

Reikėjo taip pat saugoti, kad spausdinimas būtų tikslus, be nuokrypimų, paklydimų. Atsiradavo filatelistų (nes iš pačių paštininkų), kurie norėdavo prisilinti tyčia kokią klaidą įvėlti, kad būtų didesnis tokiais ženklais susidomėjimas ir jų pareikalavimas.

Dail. Bučas buvo suprojektavęs pašto ženklus su aukuru ir ažuolu.

Atžymint nusipelnčius lietuvius

Antrą seriją — Lietuvos de juo pripažinimo ženklą — kūrė pats vienas, gavęs užsakymą be konkurso. Čia buvo dr. J. Basanavičiaus, dr. V. Kudirkos, Povilo Lukšio, kardin. Juozapavičiaus, G. Petkevičaitės, Pr. Dovydaičio, A. Voldemaro, M. Slezevičiaus, St. Šilingo, J. Staugaičio, Ant. Smetonos pašto ženklai, vis atžymint tautos žadintojus, kovotojus dėl laisvės, partijų vadus.

Čia buvo galima pasinaudoti pašto direkcijos parūpintomis

JUOZAS DAUGAILIS

nuotraukom. Kūriau dviem spalvomis. Šią seriją kuriant buvau laisvesnis, galėjau visiškai šiam darbui atsiduoti. Priėmė visus projektus, nereikėjo nei vieno perkurti.

Toliau dar teko sukurti eilinę pašto ženklų seriją, kur buvo sėjos, artijos, plovėjas. Tai mažųjų vertybių ženklai. Čia buvo visi komponuoti. Nei neatsimenu, ar naudojavau kokius tam modelius. Šion serijon pateko ir toji vadinamoji "ragana ant žirgo". Šiam pašto ženklui buvo panaudotas tas Petrapilio seimo vėliavai vieton vyčio įdėtasis raitelis, nuo arklo atitrūkęs artijos, su iškelto švyturio (mokslo šviesos simboliu) rankoje.

Po to ėjo dr. J. Basanavičiaus mirties atžymėjimas pašto ženkle. Iš nuotraukos padariau dr. J. Basanavičiaus veidą, tris ketvirčius pasukta į šalį, o aplinkui — juodas gedulo apvadas.

Paskiau, Lietuvos nepriklausomybės sukakčiai atžymėti sukūriau prez. Ant. Smetonos ir Lietuvos tarybos vaizdais papuoštus ženklus. Tarybos vaizdą jau seniau planavau, bet kai reikėjo visą 20 žmonių grupę sutalpinti į vieną pašto ženklą, buvo nemažai rūpesčio, teko pakartotinai perkurti. Čia jau teko panaudoti stambesnę paveikslą, J. Basanavičiaus grupuoti į vidurį, kitus iš šalies.

Kitame tos serijos ženkle Ant. Smetonos paveikslą paėmiau pro filiję, kadangi norėjosi išryškinti charakteringą jo galvos struktūrą, kur kaktos viršūnė buvo lyg aukščiausia galvos dalis, toliau linijai į užpakalį svyrant žemyn. Šie ženklai buvo spausdinami giliauspaude Londone, bet man nereikėjo vyksti prižiūrėti.

Sukūriau ir vieną iš pirmosios oro pašto serijos ženklų, tokių trikampinių. Viduje buvo lėktuvo vaizdas.

Vytauto Didžiojo 500 m. jubiliejus

Vytauto 500 m. mirties sukaktį 1930 m. minint teko sukurti vieną seriją paprastų pašto ženklų, kitą — oro pašto. Vieną sudariau su dvigubais portretais: Vytauto Didžiojo ir Ant. Smetonos; toliau čia buvo Vytauto bėgimas iš kalėjimo ir eilė kitų. Antra sukaktyvinė Vyt. Didžiojo serija buvo oro pašto ženklai. Čia buvo paveikslas Vytauto ties Kau nu, Žalgirio kautynių.

Tuo laikotarpiu turėjau piešti litografijai Vytauto Didžiojo paveikslą. Litografijoje paveikslas atsispausdina atbulai. Visa tai reikiama pramatyti. Ne visiems tas kūrinys ir patiko, kai kuriems net rodėsi, kad tai paprastas klebo-

nas... Tuo laikotarpiu kūriau ir lazda Vytauto Didžiojo paveikslui, nešiojamam po Lietuvą. Iš viso tada susidarė daug darbo, o aš tada negalavau, teko net ligoninėje būti, — pasakojo dail. Varnas.

Dar prisimenu sukūręs vieną pašto ženklų seriją, kuri buvo trikampinė ir kur pavaizdavau Durbės mūšį, Mindaugo vainikavimą. Būsiu atviras: šiuos ženklus kūriau ir keikiau. Šitokie grupiniai ženklai litografijai labai sunku sukurti. Būtinai reikiama giliauspaude. Tada galima panaudoti didesnį piešinį, geriau atsispausdina, o litografijoje ištyška kur dažai, vieton veido pasidaro koks taškas neraišiotas.

Iš viso Lietuvos pašto valdyba yra išspausdinusi 110 įvairių vertybių dail. Ad. Varno sukurtų ženklų, kuriuose buvo panaudoti 37 jo originalūs piešiniai.

Litus spausdinant Čekoslovakijoje

Dail. Adamui Varnui teko sukurti pirmųjų Lietuvos litų banknotus (popierinius). Šiam darbui jis buvo specialiai 1922 metais pakviestas kaip piešėjas ir vaizdų pinigų spausdinimui prižiūrėti. Apie tai dail. Varnas pasakoja:

— Finansų ministeris Petrusis jau buvo sudaręs sutartį su viena Prahos firma lietuviškus litus spausdinti. Sutartis buvo sudaryta be jokio kontakto su dailininku ar su kitu kompetentingu asmeniu. Sėdau į traukinį, pasiėmęs sutarties nuorašą ir, kai ji perskaičiau važiuodamas vagonė, norėjau grįžti nuo Kybartų ir atsisakyti to darbo. Tačiau apsigalvojau, kad reikalingas skubus, ką nors pakeisti sunku, neapsimoka nei žmonių pykinti.

Prahą pasiekiau neturėdamas ne tik rankose, bet ir galvoje jokio piešinio. Juk min. Petrusis man tik iš vakaro buvo paskambinęs ir pasakęs, kad rytoj turėsi išvažiuoti į Prahą lietuviškų litų kurti ir spausdinti. Prašiau duoti bent pora dienų apsigalvoti, paplanuoti, bet pasakė, kad skubus reikalingas, nebeįmanoma laukti. Man net pranešė, kad nuva-

Adomo Varno sukurtas vieno lito banknotas

žavęs jau rasiu pačios spausdė suprojektuotais piešiniais spausdinamus centų banknotus. Reikia tai prižiūrėti ir litų spausdinimą suorganizuoti.

— Kai nuvažiuavau — išsigandau, — pasakoja dail. A. Varnas. — Darbas ėjo trimis pamainomis. Reikėjo bent vieną pamainą budėti spausdėje. Kitas dvi pamainas budėjo Kalvaitis, Gavelis, Dervinskis. Reikėjo stebėti spausdinimą ir prižiūrėti, kad kas nors spausdinamų litų nenukniuktų.

Visa laimė, kad tada galėjau

paplanuoti litų banknotų projektus. Galutinio paruošimo darbas ėjo visą laiką naktimis. Nebuvo laiko jokiems tyrinėjimams muziejuose ar ieškoti šaltinių. Viską reikėjo daryti iš galvos. O čia dar trukdė laiką paruošimas savaitinių raportų Lietuvos bankui. Šio banko valdytoju tuomet buvo prof. V. Jurgutis, labai malonus žmogus, su kuriuo buvo miela turėti reikalą.

Spausdinimo technika

Prahoje sudariau piešinius 1, 2, 5, 10, 20, 50 ir 100 litų banknotų. Reikėjo dugniui sudaryti tin-

FOTOGRAFAS ŽAVIOMS NUOTAKOMS

THE Paul STUDIO

home of MODERN photography

Gowns by Martha

PORTRAITS • CANDIDS

3213 S. Morgan St. YARds 7-5858

Now... QUARTERLY DIVIDENDS from the people who care about your savings welfare

5 1/4% SIX MONTH CERTIFICATE ACCOUNTS in amounts of \$10,000 or larger in multiples of \$1,000

4 3/4% PASSBOOK ACCOUNTS add or withdraw any amount any time; variety of savings plans

CURRENT RATES—PAYABLE AND COMPOUNDED QUARTERLY. If dividends are compounded for one year, effective rates are 5.86% on Certificate Accounts and 4.83% on Passbook Accounts. INSURED SAFETY TO \$15,000 BY FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION

STANDARD FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

Archer at Sacramento • Chicago 60632 • VI 7-1140

HOURS: Mon., Thurs. 9 a.m.-5 p.m. • Tues., Fri. 9 a.m.-4 p.m. Sat. 9 a.m.-12 noon • Wed.—no business transacted. ASSETS OVER \$130,000,000.00 RESERVES OVER \$11,000,000.00 (more than twice legal requirements)

One of Chicagoland's largest savings and home financing institutions

klini piešinį, kur būtų du tinklai raizgomi, kad nebūtų galima pinigų falsifikuoti. Svarbu buvo sujungti tokias spalvas, kurių nebūtų galima pinigų padirbėjams fotografiškai išskirti. Teko skubėti, nebuvo laiko perdirbinėti piešinių. Pasitardavome su Lietuvos atstovu Prahoje Donatu Malinausku. Jis irgi vargingose sąlygose dirbo, nes neturėjo reprezentacinės būstinės, negalėjo nieko pas save kviesti. Atsimenu, kad spausdinant 100 litų banknotą, chemikalais buvo labai išnuodytas akmuo, piešinys išėjo nelygus. Sudarytą piešinį perkeldavo ant akmens, kuris būdavo išgruvinuojamas chemikalais. Nuo (Nukelta į 1. pusl.)

A. ABALL ROOFING CO.

Isteigta prieš 49 metus

Dengiame visų rūšių stogus. Taisome arba dedame naujus kaminius. Pirmas, antekumuosius vamzdžius. Dažome iš lauko. Taisome mūrą "tuck pointing". Pilnai apsidraudę. Visas darbas garantuotas.

LA 1-6047 arba PO 2-8778

Apskaičiavimai nemokamai

Skambinkite bet kuriuo laiku

FRANK ZAPOLIS

3208 1/2 West 95th Street Chicago, Illinois Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ COSMOS EXPRESS

MARQUETTE GIFT PARCEL SERV. 2608 69th St. Tel. WA 5-2787 2501 69th St. Tel. WA 5-2737 3333 So. Halsted St. Tel. 254-3320

Lietuvių bendrovė turinti teisę siuntinius siųsti savo vardu iš Chicago tiesiai į Lietuvą. Didelės pasirinkimo įvairių medžiagų, ital. lietaučių ir kitų prekių. Pirmamam doleriniui dovanų už sakymai.

E. ir V. Zukauskai

PARDUODAMI
IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western. Tel. GR 6-4421

Sinclair
RICHMOND SERVICE

Kampas Richmond ir 63rd St. Užsieninių ir vietinių automobilių Taisydas Priklauso Chicago Motor Club. Nelaimės atveju skambinkite GR 6-3134 arba GR 6-3353 Sav. — Juozas (Joe) Juraitis

TELEVIZIJOS

Spalvotos ir paprastos, radijal, stereo, oro vėsinimai.

Pardavimas ir taisydas.
J. MIGLINAS
Krautuvė Marquette Parke 2346 W. 69th St. 776-1486 Namų tel. — PR 6-1063

Heating Contractor

Irengiu naujus ir perstatau senus visų rūšių namų apšildymo pečius ir air conditioning į naujus ir senus namus. Stogų rinas (gutters), vandens šildymo boilerius. Turis leidimus dirbti mieste ir užmieste. Darbas atliekamas greitai ir sąžiningai. Apskaičiavimai nemokamai.

DOMAS ZUKAUSKAS
HEATING & SHEET METAL
4444 S. Western, Chicago 9, IL. Telefonas VI 7-3447.

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANCKUS

Standart. Sankabos. Transmisijos Tune-up ir Motory Remontas

5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — Prospect 8-9338

Skelbkites "Drauge".

Kas tik turi gerą skonį, viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western. PR 8-5875

Vedėjas — J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom nuo 9 val iki 6 val vakaro
SEKMADIENIAIS ATDARA NUO 12 IKI 5 POPIET.

SKIP'S Self Service LIQUOR STORE

5515 S. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202

SEPTEMBER - RUGSEJO 26, 27 ir 28 D. D.

BISQUIT THREE STAR COGNAC	Fifth \$5.29
COGNAC "NAPOLEON" V.R.Q.P.	Fifth \$5.98
BARON VON KLUERG V.S.O.P. Imported BRANDY	Fifth \$3.98
GRAIN ALCOHOL 190 Proof U.S.P.	Fifth \$4.98
CINZANO IMPORTED dry or sweet VERMOUTH	Quart \$1.89
HEDGES & BUTLER Blended Imported SCOTCH WHISKY	Fifth \$4.59
CANADIAN MIST Imported Canadian WHISKY	Fifth \$3.49
POLMOS Imported 100 Proof VODKA	Fifth \$4.98
YUGOSLAVIAN Imported Sauterne, Burgundy or Riesling WINe	Fifth \$1.09
HENNINGER Imported GERMAN BEER	Case of 24—12 oz. T. A. Bottles Case \$8.49

KALĖDINĖS DOVANOS

pasieks greičiausiai Jūsų artimuosius

LIETUVOJE,

jei siūsite jas per

CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.

220 South State St., Tel. WA 2-9354

arba

2618 West 63rd St., Tel. WA 5-2466

Mūsų turimas ypatingai gausus pasirinkimas įvairiausių prekių ir mūsų patarimai palengvins tikrai vertingų siuntinių sudarymą

Per mus galite užsakyti visus anksčiau skelbtus sovietų maisto produktus bei pramonės gaminius, išskyrus automobilius ir šaldytuvus.

Mes mielai priimame ir išsiunčiame siuntinius, sudarytus iš siuntėjų nuosavų daiktų bei maisto produktų.

Reikalaukite naujus katalogus bei mitybų sąrašus. Garantuotą siuntinių pristatymą atliekame jau virš 21 metus.

O jeigu norite aplankyti Lietuvoje savo gimnaisius, tai mūsų skyrius. — **GORDON TRAVEL SERVICE, INC.,** — sutvarkys Jums kelionės reikalus be jokių rūpesčių.

NAUJI LEIDINIAI

Pulgis Andriusis. RINKTINIAI RASTAI. I tomas. Leidžia Lietuvių enciklopedijos leidykla. 1968 m. 263 pusl.

Sklandžiai, kaip ir visos Liet. Enciklopedijos knygos, išleista veikalas, kuriame Albertas Zubras duoda P. Andriusio kūrybos apimtį ir kur išspausdinti memuariniai ir autobiografiniai paties autoriaus apmatalai, bei jo su giliu lyriniu įsijautimu sukurti Aukštaitijos vaizdai "Anoj pusėj ežero" — premijotuasis veikalas. A. Zubras išryškina, kaip P. Andriusio veikalai sutapę su lietuviška buitimi ir krašto gamta, lai ko jį arčiausiai giminingu realizmo atšakai — impresionizmui. Džiugu, kad dėka J. Kapočiaus dabar turėsime pilną P. Andriusio kūrinių rinkinį.

Dr. K. Kučas. SHENANDOAH LIETUVIŲ ŠV. JURGIO PARAPIJA. Deimantiniam jubiliejui prisiminti 1891 - 1966. Išleido Šv. Jurgio par. 1968 m. Brooklyn, N. Y. 316 pusl.

Gausiai iliustruotas leidinys, kruopščiai mūsų istoriko paruoštas, ne tik informuojas apie jubiliejų švenčiančią parapiją bei jos uolios lietuviškos dvasios kleboną J. A. Karalių, bet pavaižduoja ir plačiau lietuvių gyvenimą aptariamuoju laikotarpiu. Leidinys lietuvių ir anglų kalbomis.

B. Naujalis. PAŽINK SAVO ŠIRDĮ IR JAI PADEK. Išleido Rūta Hamiltonė. 1968 m. 97 puslapių.

Populiariai, praktiškai gydytojo parašytas veikalas apie širdies anatomiją, veikimą, sutrikimus, gydymą, priemones apsaugoti nuo širdies sutrikimų. Dėstoma aiškiai ir konkrečiai. Veikalas bus naudingas daugeliui skaitytojų.

Rev. Titas Narbutas. MARIAN SHRINES OF THE AMERICAS. Išleido Vantage Press New York. 1968 m. 144 pusl. \$3.50.

Pietų ir Šiaurės Amerikoje sėkmingai sielovadoje darbuojantis, daug vietų pažinęs, autorius šiame veikalė aprašo svarbiausias 22 Pietų, Centro ir Šiaurės Amerikos šventoves, pirmą išryškina pirmųjų civilizacijos nešėjų į Ameriką ir misijonierių ryšius su Marijos kultu. Kiekvienos šventovės aprašymas iliustruotas net keliais paveikslais, pasistengiant duoti pačios šventovės vaizdą ir ypatingesnių jos paviekslų bei statulų nuotraukas. Įdėta net ir du paveikslai Šiluvos Marijos statulos Washington, plačiau aptariant naująsias JAV šventovę, kurioje yra ir lietuvių koplyčia. Knyga patraukliai išleista ir rūpestingai paruošta.

LIETUVIŲ INŽINIERIŲ MESTRAIŠTIS. Išleido Amer. Liet. inžinierių ir archit. s-ga. I tomas 4 dalis. Boston-New York. Redakcinė komisija J. Dačys, Br. Galinis, V. Kubilius. Kalbą taisė V. Kulbokas. 1968 m. 102 psl. Kaina \$2.

Leidinyje skirtas informacijoms apie pramonę senovės Lietuvoje, Didžiojoje Lietuvoje kunigaikštijoje, svertimųjų valdymo laikais, nepriklausomybės metu. Aptariamas darbas valstybinių įstaigų dirbtuvėse, informuojama apie pramonės priežiūros įstaigas, apie pramonę pereinamuoju okupacijos metu, okupuotoje Lietuvoje, duodama žinių apie lietuvių sukurtas pramonės įmones užsienio valstybėse. Surinkta gausiai statistinių duomenų, duodamos lentelės, žinios pateikiamos suglaustai ir preciziškai.

Juozas Bertulis. DARIUS IR GIRENO TESTAMENTAS. Chicago, 1967 - 1968 m. Išleista autoriaus lėšomis. 8 pusl. Multiplikuota mimiografu. Įžangoje duodamas J. Bertulio sukurtas "Laisvės himnas", pagal Putino žodžius, o toliau — gaidos 10 dainių vienam, dviem arba trim balsams a cappella, pagal V. Joniko, St. Algimanto, B. Brazdžionio, J. Aisčio žodžius.

J. Narūnė. GINTARĖLĖ — BERNSTEINCHEN. Išleido ku-

nigas P. Bernatonis Diebuge, Vokietijoje. 24 pusl. Dailiai V. Stančikaitės iliustruota lietuviškų nuotraukų pasakaitė, kurios lietuviška, angliška, ispaniška laidai jau buvo pasirodžiusios anksčiau.

LAISKAI LIETUVIAMS. 1968 m. rugsėjis. Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Vyr. red. K. Trimakas, S.J. Adr.: 2345 W. 56 St., Chicago, Ill. 60636. Metams \$4.

Visada aktualus šis žurnalas daugiau dėmesio skiria ekumenizmui, duodamas pirmuoju P. Dilio straipsnį "Protestantų įvertinimas Kat. Bažnyčios dekreto apie ekumenizmą". Pats red. informuoja apie Pauliaus VI encikliką gimimų reguliavimo klausimu. Duodama L. Andriekauso poezijos, J. Mieliulis informuoja apie fotografijos techniką. Tiesiam aprašymas pokalbio apie psichinius negalavimus. M. Krupavičius rašo apie pastangas laisvės siekiant. Seimos, jaunimo skyriai, klausimai ir atsakymai, "šypsantis".

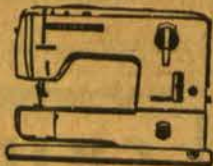
THE MARIAN September, 1968. Tėvų marijonų leidžiamas religinės kultūros mėnesinis žurnalas. Adr.: 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Metams \$4.

Šalia europietės laikraštinių kės straipsnių apie ekumenizmą, duodamas amerikietės žurnalistės str. apie socialinį vienuolės darbą. Filmų apžvalga. Kun. J. Prunskis rašo apie Brazilijos džiunglėse besidarbuojantį kunigą - gydytoją P. Bendoraitį ir gail. se serį Mariją Ksaverą. A. B. Haines — apie ypatingą Kristaus statulą Rockies kalnuose. Vietnamo karys A. Hamburg pasakoja apie nuotykius tame krašte, o Pietų Amerikos misijonierius Ant. Švedas rašo apie Boliviją. Gyd. Andelman duoda patarimus apie grybus, o laikraštinkė Bell — pasakoja apie bendrus šeimos darbus. J. Prunskis duoda eilės naujausių knygų apžvalgą.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters. — Taiso
Nuomoja — Parduoja — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Vilks 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

SIUVIMO Mašinos

* ELNA
* BERNINA
* NECCHI
* VIKING
* PFAFF
* SINGER

Šveicariškos, vokiškos, italiskos, japoniškos ir kitų firmų.

Taisome, parduodame ir nuomojame prienamomis kainomis ir sąlygomis. Darbas greitas ir sąžiningas. Turime dalis, pritaikome pagal skonį kabinėtus. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiestiuose.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Vilniaus architektūros perias šv. Onos bažnyčia. Ją ir kitas Vilniaus brangenybes prisimins me Vilniaus dienos minėjime, kuris įvyks rugs. 29 d. Pradžią 11 val. pamaldomis Jėzuitų koplyčioje. Po to — pagerbimas žuvusių prie paminklo. didžiojoje salėje akademija ir koncertas.

**Lucia Baldaug. DER GE-
BRAUCH der PRONOMINAL-
FORM DES ADJECTIVES IM
Litauischen.** Baltische Beitrage,
26-tas sąsiuvinys. Išleido Otto
Sagner, Muenchen. 104 pusl. Kal-
bininkės stropiai paruošta studija apie lietuviškuosius būdvardžius, nagrinėjant įvairias jų formas ir atmainas.

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ BIULETENIS. 1968 m. liepos — rugsėjis Nr. 3 (31). Redaguoja dr. S. Bičis, redaktoriai: dr. S. Budrys, dr. A. Garūnas, dr. V. Tauras. Atsakomąsias redaktorius dr. M. Budrienė, 2751 W. 51 st., Chicago, Ill. 60632. Kaina metams \$6.00.

Redakcija sumaniai sutelkusi įvairių sričių specialistus, kurie informuoja apie naujausius laimėjimus medicinoje. Šiuo atveju daugiau rašoma apie Hipotermiją, chirurgiją šaldymu. Daug dė-

mėsio kreipiama į lietuvių gydytojų mokslinius darbus, lietuviškus terminus, net informuojama apie lietuvių liaudies mediciną. Dantų gyd. R. Povilaitis redaguoja dantų gyd. skyrių, o B. Kožienė — moterų kampelį. Įdomi ir gausi kronika iš gydytojų gyvenimo.

SĖJA — tautinės demokratinės minties laikraštis. 1968 m. Nr. 2. Leidžia Varpininkų leidinių fondas, šį numerį tvarkė G. J. Lazauskas. Metams \$5. Adr.: 208 W. Natome Ave., Addison, Ill. 60101.

Išspausdinta A. Kairio paskaita "Varpo" suvažiavime: "Ar lietuvių išeivių kūryba yra lietuviška?" Informuojama apie suvažiavimo eigą. Paminimi mirusieji dr. J. Staugaitis, Ant Rūkas, dr. J. Sabanas.

TECHNIKOS ŽODIS. 1968 m. Nr. 3 gegužis — birželis. Redaguoja K. Burba, A. Didžiulis, K. Kaunas, Alb. Kerelis, G. J. Lazauskas, J. Rimkevičius, D. Satas ir J. Slabokas. Metams \$5.00. Adresas: D. Satas, 323 N. Williams Dr. Palatine, Ill. 60067.

Numeris daugiau skirtas ALIAS sąjungos, šio žurnalo leidėjo, suvažiavimui. Duodama informacijų statybos, architektūros klausimais, informuojama apie lietuvių architektų ir inžinierių darbus, dedamas humanitarų ir technologų pasikalbėjimas Lietuvoje.

ELTA informacijų biuletenis anglų kalba Nr. 12. Adr.: 29 W. 57 St., Fl. 10, New York, N. Y. Gausiai žinių apie okupuotąją Lietuvą.

AKIRACIAI. 1968 m. rugsėjis. Nr. 2. Atviro žodžio mėnraštis. Šio numerio redakcija: D. Biels-

kus, K. Drunga, R. Mieželis, dr. T. Remeikis, dr. Z. Rekašius, dr. R. Šliažas. Metams \$5.00. Adr.: 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Turiny: Teatras ir tikrovė, Pasklidusių lietuvių bendruomenė, Konvulsijos ryto se ir vakaruose, Lietuvos kronika, Ortografinis ar fonetinis svetimybų rašymas, Išeiviškos kronikos, Kur Akys neužkliuvo.

LIETUVOS PAJŪRIS. 1968 m. Nr. 1. Vyr. red. K. Bundelis. Adr. 4459 Troy St., Chicago, Ill. 60625. Leidėjai Kanados Maž. Lietuvos Bičiulių centro dr-jos valdyba. Metams \$2.

Duodama dr. Vydūno gyvenimo apžvalga, jūrų skautų skyrius, recenzuojama I. Simonaitytės veikalėlis "Neužbaigta knyga".

PASAULIO LIETUVIS. Leidžia Pasaulio lietuvių bendruomenės valdyba. 1968 m. Nr. 36. Red. St. Barzdukas, 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119. Metams \$2.

III PLB seimo ir kitoms Liet. Bendr. veiklos informacijom skirtas numeris.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams skelbimų rėmai ir metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginai 7-7258 59

Norėdami geriau aptarnauti mūsų gausius klientus, perėmėme dar vieną restoraną Oak Lawn mieste. Galite būti užtikrinti, kad turėsite skanius valgius, skubų patarnavimą, kaip ir mūsų pirmame restorane. Kviečiame ir lauksime jūsų atsilankant.

Kilty's Restaurant

4545 West 95th Street, Oak Lawn, Illinois
(2 blok. į rytus nuo Cicero Avenue)

Telef. — GARDEN 4-5800

Jauki atmosfera — skanūs valgiai — skubus patarnavimas

VESTUVĖMS IR BANKETAMS YRA PRIVATOS KAMBARIAI
NUO 10 IKI 800 ASMENŲ.

Atdara kasdien nuo 8:30 val. ryto. Sekmad. ir šventad. nuo 1:00 val. popiet

STEVE GIANAKAS, Artesian restorano įsteigėjas kviečia visus lietuvius dabar lankyti KILTY'S restoraną, kol bus atstatytas ARTESIAN restoranas. Atstatymo darbai jau pradėti ir tikisi atidaryti rpgsėjo mėnesyje.

St. Gianakas dėkoja visiems lankytojams, kurie pareiškė užuojautą dėl ištikusios nelaimės - gaisro, Artesian restorane.

DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.

Valome, ištepame, suderiname, pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamybų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (dalis) visų gamybų siurbliams — Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Platinkite "Draugą".

MOVING

Perkrausto baldus iš arti ir toli.

A. BENIULIS

Chicago, Ill. 60629, Tel. RE 7-7083

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

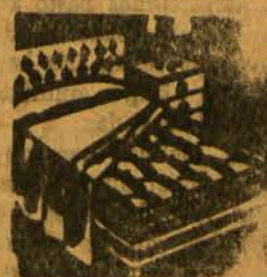
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atdara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street

Chicago, Illinois 60629

Telef. PROspect 6-8998

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

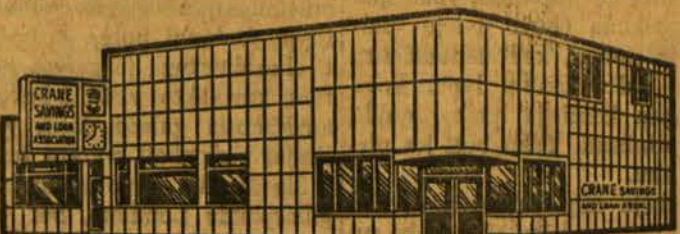
LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

4 3/4

Naujas ankštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS:

PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

foto
V. MAŽELIS

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS.
PRADEK TAUPYTI ŠIANDIEN!

4 3/4%

Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

5%

Mokamas už vienių metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5 1/4%

Mokamas už vienių metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4;
Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

Mes mokame 5 1/4% ant visų taupymo sertifikatų per annum

MINIMUM SUMA \$5,000.00

MIDLAND SAVINGS

4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
FRANK ZOGAS
President

ST. SLIZYS

Jau prieš keletą metų buvęs Švietimo tarybos pirmininkas pedagogas Jeronimas Ignatonis gerokai pastūmė tobulinimą mūsų lituanistinėse mokyklose, tik dainavimas iki šiolei nerodo net susirūpinimo, kad kai kas būtų daroma toje srityje metodškai, padedant pačiam mokytojui ir mokiniams. Turiu galvoje dainavimo vadovėlio būtinumą, kuris apimtų ritmo, muzikinės klausos ir atminties vystymą, nurodytų vokalius igūdžius ir jų pasisavinimo įpročio išugdymą, kad vadovėlyje būtų tinkamas reper-tuaras ir nurodyti dainos moky-mo metodai, kurie pagal skyrių ir vaikų amžių irgi yra skirtingi. Dainos mokyimo metodikoje būtinai reikia paliesti bent šiuos bū-tiniausius dalykus: 1. melodijos perteikimą, 2. dainos turinį bei jos pagrindinę idėją, 3. dainos tekstą, 4. dainos ansamblį, 5. intonaciją, 6. diktą, 7. dainos atlikimą. Reikalinga žinių ir apie kurias muzikines sąvokas, mu-zikos klausymą ir kiek muzikos teorijos.

Kad ir panašaus darbo dar nie kas nesimė bandyti, tačiau dailinai jau buvo daroma mokytojo ir muz. Juozo Kreivėno, muz. Juo-žo Bertulio iniciatyva, kuri jau daug padėjo ir užpildė kai kurias spragas šioje srityje. Šį kartą ten-ka pasveikinti muz. Petrą Mate-kūną, kuris paruošė dainorėlį at-žalynui, pavadinęs jį "Ten gin-tarėliai" vardu, talpinantį dvide-šimt dainų. Dainų žodžiai paimti iš mokyklų vadovėlių, kuriems bū-tybė straipsnių apie Vydūną. Pa-rodą minėjimo metu suruošė Br. Kvilkys, paskolindamas daugumą eksponatų. Paskaita apie Vy-dūno kūrybą skaitė iš Australijos atvykęs Vydūno mokinys Anta-nas Krausas. Ruošė Mažosios Lie-tuvos lietuvių draugija. Dalyva-vo netoli 300.

ALRK Vargonininkų ir Muzikų

Sąjungos pirmininkas muz. Vin-cas Mamaitis šį dainų rinkinį re-komenduoja mūsų atžalynui — lituanistinių mokyklų mokiniams. Leidinys yra gaunamas "Muzikos Žinių" redakcijoje, 209 Clark Pl. Elizabeth, N.J. 07206 ir "Darbi-ninko" administracijoje, 910 Wil-loughby Av., Brooklyn, N.Y. 11-221.

Mokyklų vedėjai ir dainavimo mokytojai prašomi atkreipti dė-mesį į šį leidinį ir jį užsakyti sa-vo mokykloms, nes jis tikrai di-dele dalimi palengvins darbą dai-navimo mokytojui. Suprantama, kad dainavimo mokytojai patys turi visa siela įsitraukti į muziki-nį vaikų auklėjimą, kruopščiai su-daryti pamokos planą ir pačią pamoką praveisti idomiai ir išra-dingai. Šis dainorėlis jau rimta parama mokytojui, nes per jį ga-bus muzikos mokytojas suras tei-singą kelią į kiekvieno mokinio širdį ir duos pajauti mokiniui, kad dainavimo pamoka yra viena iš jam labiausiai laukiamų, kad čia netik jausminga ir poetiška kal-ba atskleidžiama, bet kad daina yra tikroji mūsų visų sielos kalba.

KRONIKA

• **Vydūno k-bos paroda** suruo-šta rašytojo šimtmečio minėji-mo Chicagoje metu rugsėjo 21 d. Išstatyta per 30 jo veikalų, daugybė jo straipsnių, apie 30 laiškų ir rankraščių lapų, kelias dešimt fotografijų, vokių, daugy-bė straipsnių apie Vydūną. Pa-rodą minėjimo metu suruošė Br. Kvilkys, paskolindamas daugumą eksponatų. Paskaita apie Vy-dūno kūrybą skaitė iš Australijos atvykęs Vydūno mokinys Anta-nas Krausas. Ruošė Mažosios Lie-tuvos lietuvių draugija. Dalyva-vo netoli 300.

• **Prof. Birgen Nerman**, švedas, uolus kovotojas dėl Baltijos valstybių laisvės, spalio 6 d. su-lauks 80 m. amžiaus. Gimęs 1888 m. Dėstė archeologiją Tartu uni-versitete, Estijoje, ir tai jį suarti-no su Baltijos valstybėmis. 1938 - 1954 m. Istorijos muziejaus Stockholme direktorius. Yra va-

Prof. Birgen Nerman

dovavęs archeologiniams kasinė-jimams ir Baltijos valstybėse. Per 25 m. buvo Baltijos komiteto Sve-dijoje pirmininkas. Įsteigė ir bu-vo pirmas pirmininkas Mare Bal-ticum draugijos. Yra pirmininkas Tarptautinio komiteto ginti kri-kščioniškajai kultūrai. Jis vadova-vo Apulės piliakalnio kasinėji-mams. Už nuopelnus Lietuvai ap-dovanotas III l. Gedimino ordi-nu.

• **Antanas Nakas** atostogų metu pašventė daug laiko tapy-bai ir muzikai. Dabartiniu metu jis ruošiasi savo individualinei rudens parodai, kuri įvyks lap-kričio mėn. 16 - 24 d. Ciurlonio Galerijoje, Chicagoje.

Iš profesijos būdamas muzikas, jis 4 metus studijavo meną Chi-cago Dailės institute ir dirbo at-skirai su profesoriais. Savo dar-buose jau jis seniai puoselėja mu-zikos ir tapybos glaudų artimu-mą.

Jau per 50 metų, o ypač dabar, mokslo srityje daromi bandymai muzikos garsą paversti į spalvą. Ši idėja duoda jam daug inspira-cijos, tapant paveikslus. 1966 me-tų jo individualios parodos pasi-sekimas, kurią Ciurlonio Gale-rijėje aplankė daug lietuvių ir sve-timtųjų ir jo profesorų paska-tinimas tapyti muzikalinio turinio paveikslus, atėičiai jam du-da daug pasipirties.

Jungdamas dailę su muzika, šią vasarą jis pagal Bradūno ("Si-dabra") Miškinio, Kossu - Alek-sandriškio, Sruogos eilėraščių su-komponavo 10 dainų bosui, o anglų ir prancūzų kalba po dvi

KAIP SPAUSDINO LITUS

(Atkelia iš 5 nsl.)

akmens atmušdavo piešinį ant iš-temptos gumos, kuri vėliau susi-traukdavo į tokį dydį, kaip nori-mas banknotas, o paskiau nuo gumos piešinį vėl perkeldavo į akmenį ir padarydavo daug eg-zempliorių. Kiekvieno banknoto piešinys buvo iš dviejų dalių: sie-telinio fono ir viršutinio piešinio.

dainas. Į juostą įrašė daugiau kaip dešimt improvizacijų forte-pijonui pagal liaudies dainas.

Parodoje bus išstatyta nema-ža paveikslų, kurie turi ryšio su jo kompozicijomis.

• **Dail. Br. Murinas** atostogų metu Laurentian kalnuose, Ka-na-doje, padarė eilę škieų nau-jiems peizažams.

• **Prof. J. Matulis**, okupuotos Lietuvos mokslininkas (e-lektrochemikas—fizikas) ir ak-tyvus komunistų partijos narys, yra atvykęs į Detroitą ir dalyva-uja CITCE termininiam ir e-lektro — chemijos mokslininkų suvažiavime.

• **Alg. Smilga**, Vilniaus uni-versiteto puslaidininkų fizikos katedros vyr. dėstytojas, dešimtį mėnesių dirbęs Pietų Kaliforni-jos universiteto K. Crouvelo prie-žiūroje, sugrįžo į Ok. Lietuvą ir toliau dėsto Vilniaus universitete. "Tiesoje" paskelbtoje informaci-joje jis teigiamai įvertino JAV-bių universitetuose ir tyrimo iš-taigose besidarbuojančius lietu-vius mokslininkus: Purdue u-to prof. dr. — R. Viskantą, Kali-fornijos universiteto prof. dr. Al-gi Avizienį ir dr. Arvydą Kliorę. Jis taip pat pareiškė, kad stip-riausios didelės varžos puslaidi-ninkų mokyklos esančios susikū-rusios Vilniuje ir kai kuriuose JAV-bių miestuose.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS
RADIO. STEREO APARATŲ PARDAVIMUS IR TAIŠYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

HIGH RATES

4.75%

per annum
on regular savings

5.25%

per annum
on investment bonus

Savings Insured to \$15,000.00

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632

Tik per Angliją..... Pigiau, greičiau, geriau, ga-lima pasiūsti dovanų siuntinėlius savo artimiesiems Lietuvoje.

Artėjant vasarai, dabar jau pats laikas pagalvoti kokį do-vanų siuntinėlių sudaryti ir pasiūsti savo giminėms. Žemiau siūlome du specialiai paruoštus, praktiškus ir labai naudingus siuntinius.

Vasarinis 1968.1.

Gėlėto, nepermatomo, storo nailono medžiaga dėl 4 suknelių, 3½ jardo vilnonės angliskos labai geros vyriškas elutei medžiagos, 3½ jardo, vilnonės angliskos moteriškai elutei medžiagos, 1 tere-lyno bliuskutė, 1 vyriški nailoniniai marškiniai, 2 p. vyriškų arba moteriškų geriausios rūšies nailoninių kojinių.

\$75.00

Vasarinis 1968.2.

Pavasarniam arba vasariniam paltui vilnonė medžiaga, 3½ jardo vilnonės angliskos puikios elutei medžiagos, stora nepermatomo nailono medžiaga dėl dviejų suknelių, 1 šilkinė skarelė, 1 vyriški nailoniniai labai geros rūšies marškiniai, 1 av. šokolodinių sal-dainių, vyriškas arba moteriškas nailoninis lietpalis.

\$75.00.

Taip pat, į betkurį siuntinį galima dadėti žemiau išvardintus dalykus, kurie yra visada naudingi ir laukiami Lietuvoje. Vilnonė skarelė. \$4.00, nailoninis itališkas lietpalis \$10.00., vyriški arba moteriški megstukai \$12.00., nailoniniai marškiniai vyriški \$7.00. Vyriškos arba moteriškos nailoninės arba vilnonės kojinės \$2.00.

BALTIC STORES, LTD.

(Z. JURAS)

421 Hackney Rd., London, E. 2. England
TELEF. — SHO 8734.

Su malonumu priimame ir užsakymus, kuriuos pats siuntėjas pasirenka iš kainoraščio arba užsako kas Jam patinka. Taip pat, persiunčiame ir Jūsų pačių supirktus siuntinius.

Mūsų sąskaitos duoda teisę į Income Tax sumažinimą, jei siuntiniai yra siunčiami šeimai.

davo kemsami į tokį metalinį ru-tulį, kur chemikalais sutarpinda-vo ir visi tie lapai virsdavo į ko-šę. Komisijos nariai budėdavo, kad kas iš tų atmetų lapų ne-pasigriebtų ir sukarpos nepaleis-tų apyvarton.

Lietuviškos kortos
Adomas Varnas apie 1921 me-

tus dalyvavo lietuviškų lošimo kortų konkurse ir laimėjo pirmą premiją. Parinko paveikslus Bi-rutės, Kęstutis, Vytauto. Tačiau tos kortos nebuvo atspausdintos; turbūt dėl to, kad jų projektus spalvomis kurdamas dail. Varnas nelabai paisė techninės pusės — jų spausdinimas būtų bran-giai kainavęs.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOMETHREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYs MODERNIOS KOPLYCIOS

2533 West 71st Street Tel. GR 6-2345-6
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Trys Modernios Koplyčios:

4605 - 07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7 - 1741 2
4330 - 34 South California Avenue
Telefonai: LA 3 - 0440 ir LA 3 - 9852

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų.

2443 West 63rd St., Chicago, Ill.

Telef. PProspect 8-0833 — PProspect 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG NUC
MR. NELSON,
SAVININKOSAINT CASIMIR
MONUMENT CO.

3911 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Tarynų
Pasirinkimas Visame Mieste

Telef. — CEdercrest 3 - 6336

Vienas blokas nuo kapinių

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

LACKAWICZ IR SŌNOS

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS

10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 - 1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th Ave., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1003

LAWN FUNERAL HOME

Sigmund J. Sutkus

7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyriumi.

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE
GUARANTEE
No-Limit on MILES.
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARAN-TEE against defects in work-manship and materials and all normal road hazard in-juries encountered in every-day passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guar-antee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone ad-justment price for replac-ement tire at time of adjust-ment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approx-imate current average sel-ling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake ser-vice), motoro regul. (Tune up), keičia-mos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

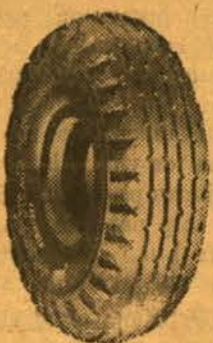
Country Auto & Tire Service

2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois

Telef. — GROvehill 6 - 7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šėšt. 7 v. r. - 3 v. p.p.
Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

Moterų gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill. 60629
Tel. 925-5988

AR MOTERIS TIKRAI NORI PABĖGTI?

STASĖ PRAPUOLENYTĖ - BUNKER

Laikas nuo laiko tenka skaityti straipsnių lietuviškoje spaudoje, apgailestaujančių moters tendenciją eiti iš namų į viešumą. Tebūna leista ir moteriai pasisakyti šituo, ją liečiančiu, klausimu.

Apgailestavimas šių dienų "moters pabėgimo" nėra naujas reiškinys. Atrodo, kad moters aspiracijos ir nepriklausoma, savarankiška galvą ir veikimą su darė vyrai keblumų nuo senų senovės, nuo patriarchų ligi mūsų laikų.

Izraelio moterys itin pasižymėjo savo individualumu ir savarankiškumu. Jos žinojo žodį ir niekuomet nesibaimino jo vartoti. Niekio antraišio negalima rasti Sename Testamente apie moterį, ar ji būtų išteikėjusi ar mergaitė. Jai skirta ne mažas skaičius gražiausių šv. Rašto poezijos eilučių. Jai nereikėjo tarpininko pranašystėms — ji tvirta, pozityvi, linksma. Ir šitas buvo tuo metu, kai aplinkinėse tautose moteris buvo daugumoje vergė. Kunigai ir levitai, tiesa, buvo vyrai, tačiau jokia moteris, atrodo, nenorėjo dėl šito su vyrais varžytis. Amžių bėgyje moters problema atsirado vis kitose plotmėse.

Tamsiuose amžiuose ir tamsioje tautos žmogus dažnai buvo paniekintas ir degraduotas, ypač silpnas ir beginklis. Šitas moterį, gal būt, lietė didesniais laipsnyje, negu vyrą. Įvairiose tautos buvo vartojamos įvairios praktikos pajungti moterį ir ją naudoti, kaip daiktą. Jos interesų nesaugojo jokie įstatymai. Ji vaikščiojo vyro šešėlyje. Ji galėjo būti išmetama lauk, užrakinta, sudeginama ant laužo. Šitos nėra senovinės praktikos — kai kuriose vietovėse jos siekia mūsų šimtmetį, kuriame ir vyko daug opozicijos sukelusių moterų emancipacija.

Krenta užraktai ir grandinės nuo moterų

Mitai miršta pamažu; iš lėto mirė įsisenėję papročiai, viena po kitos krito nuo moters į ją apraišiosios grandinės. Buvo daug opozicijos ir karštų argumentų. Buvo tvirtinama, kad išleista iš po užrakto moteris netekianti savo "mistikos" (ka tai reikėtų?) savo "moteriškumo". Buvo baiminamasi, kad atspalaidavusi nuo prietarų ir vergiškumo išpročių moteris nustos patrauklumo vyrai, pridodant, kad žinoma, moteris nėra daugiau vien tik vyro tarnaitė.

Tarnavimas tačiau moters nebaimina. Ji labai gerai žino, kad tarnavimas yra neatskiriama gyvenimo dalis — mes visi vieni kitų tarnais esame. Jos problema yra kur kas subtilesnė, gilesnė, esminė. Ir šiandien ir dabar, vyrai, rašantys ar kalbantys moters kūną ir sielą liečiančiais, jai gyvybiniais klausimais, elgiasi taip, lyg moteris būtų vaikas, nesupranta suaugusiųjų kalbos, arba, lyg jos nebūtų kambaryje (Abraomo Sara tenais buvo), arba taip it jina būtų kačiukas — neprotinga būtybė. Šitoks moters traktavimas, ir niekas kitas, nustumia moterį į antrinio žmogaus rolę. Griama, liaupsinama mergystė ar motinystė, bet išstumiami viena ir kita už durų, kad jos nei negirdėtų, kas jų adresu yra tariama ar svarstoma.

Nė sename, nė naujame Testamente šitam nerandame precedento.

Ar moteris yra auka?

Kur dar mažiau subtilumo — tiesiai pasisakoma, kad moteris yra auka, nes jos motina ir senelė buvusios aukomis. Jos gimdė be skaičiaus, marino, liego, laidojo, anksti mirė. Jūs būkite aukos... Kas yra atsitikę su žmogaus meile žmogui? Kuo turi būti tapęs žmogus, kuris reikalauja iš kito to, ko pats nei iš tolo nenorėtų patirti. Būkite aukos — kaip tos, kurias gyvas palaidodavome senovinių pilių pamatuose. Be rašto, be teisės, be balso.

Šių dienų reiškiniai yra vakarykščių reiškinų išdava. Moteris nepabėgo — jinai tikai atsi-grįžo pasiimti to, kas jai nuo amžių prigimta teise priklausė — savo žmogiškumo. Dabar jina, kaip senovės žydė, yra pažinusi ir žodį ir raštą. Kas jai pasakys, kas jai įsakys, kur ir kokia auka jina turi praturtinti žmogiškąją būitį. Jos kūnas yra duotas jai ir jos siela yra betarpiškai sukurta. Iš kur tad galvojimas, kad jina nėra atsakinga gyvybiniuose sprendimuose? Paneigiant šitą, visa kita tepasilieka vien tų komplimentai. "Tu tylėk — leisk man vien žiūrėti į tave"... atseit, jeigu tu tikrai atversi burną... Tačiau dar tebėra ir šitokios padėties pasigendančių, užmirštant, kad tam nereikia gyvo, alsuojančio žmogaus — tai galima pasigaminti iš atkarpu...

Moters buitį kinta

Kitas argumentas, kad moteris ne visuomet geram išnaudoja savo, palyginti trumpu laiką įgytą laisvę. Bet ir demokratinė laisvė yra labai subtili, daugialypė. Aš nemanau, kad dauguma gyventojų sugeba demokratiškai laisvę pilnai ir gerai išnaudoti. Laisvė — dvišmenis kardas — geram ir piktam. Kaltinti vien moterį dėl kylančių šeimose, visuomenėje negerovių yra naivu, vienpusiška. Ji, kaip žmogus, nedaugiau atsakinga už viską kaip ir vyrai.

Geram ir blogam — moteris yra ant viešo kelio ir žengia juo. Dar tikrai pradžia. Dar daug reikia nueiti. Tačiau žingsnis po žingsnio jos buitį kinta. Moteris nėra užrakinta stagnacijoje, nėra palikta nežinojime. Ji yra viešumoje — geram ar blogam. Vyras šitą situaciją priima. Retas

Lietuvos diplomatinės šefės min. Stasės Lozoraitės ir p. V. Vencos Lozoraitienės su jo 70 m. amžiaus jubiliumu su sukaktimis 50 m. Lietuvos valst. tarnyboje ir 45 m. vedybinio gyvenimo pasveikinti dr. Julijos Monstavičienės namuose susirinkusi LDK Birutės dr. jos centro valdyba. Iš k. į d. sėdi: L. Deinauskienė, J. Daužvardienė, S. Ozelenė, m. n. St. Lozoraitis, V. Lozoraitienė, M. Babickienė, B. Gustaitienė, J. Monstavičienė, V. Genienė, L. Jakubauskienė, G. Musteikienė. Žemai sėdi iš k. J. Žukavičienė ir V. Kulikauskienė. Stovi iš k. M. Tumienė, S. Tolušiienė, K. Kanaukienė, V. Vaitiekūnienė ir K. Juknevičienė.

J. Pautienius Gėlių sąspalvis
Iš dabar Balzeko Liet. kult. muziejuje vykstančios parodos

ĮVAIRIOS ŽINIOS

Nasturtų salotos?

Ar patikėtumėte, gerosios šeiminių, kad yra nasturtų salotos?

Sumeskite į bliūdą po vienodą dalį supiaustytų agurkų (šviežių) asparagų viršūnėles, žalių pupų (ankščių) ir mažyčių kalifornų gėlyčių. Sumaišymui vartokite majonezą. Padenkite susmulkintomis salotomis ir papuoškite na sturtų žiedais ir piaustytais raudonais ridikėliais. Iš "Prancūzų virimo meno". ("The Art of French Cooking").

Princesės vasaros darbas

Princesė Anne, septyniolika metų vienintelė britų karalienės Elzabetos II d., turėjo vasaros darbą savo mokykloje Bendenene, Kente. Ji padėjo atremontuoti vieną mokyklos kieme esančią

pirkelę, kuri bus paskirta pedagogų personalui gyventi. Princesės pagrindinis darbas tada buvo nuplėsti senus dažus ir medines brailas (karnyzus) bei paruošti visa naujam atremontavimui ir naujam nudažymui.

Kodėl kūdikis laikomas motinos kairėje rankoje?

Amerikietės motinos laiko savo kūdikius kairėje rankoje. Bent dauguma jų. Tokiu būdu dešinioji ranka palieka laisva kitiems tvarkymams. Tačiau net ir kairiarankės motinos yra linkusios apsupti mažyčius kairę ranką. Kodėl? Dr. Desmond Morris teigia, kad tai yra todėl, jog tuo atveju kūdikis yra daugiau motinos širdies ir jaučia jos mušimą kairėje kūno pusėje.

Pyrago puošimo kursuose, kurie buvo praversti Balzeko Lietuvių kultūriname muziejuje ir kuriuos lankė beveik 300 asmenų (dviem pamainom), nufotografuota dalis ponų, padėjusių juos suorganizuoti bei praversti. Iš k. į d.: Irena Bazekienė, Phyllis Lideit, pravedusios kursus, jos duklė Alice Cub, Marija Krauchunienė, Ann Karlson ir ponis Reiner. Sėdint prie stalo yra Eve Jerome.

tiktai aimanuoja, kad turi pagreitinti žingsnį, kad pats neatsiliktu. Tačiau vienas ir kitas supranta, kad tuščios pastangos būtų mėginti ir vėl pakisti moterį "po ragažę" ir atsukti laikrodį Vakarų pasaulyje. Pasisekimas būtų vien laikinas, net ir budriausiai saugojant idėjinę izoliaciją. Šitos pastangos laiko bėgyje niekuomet neapsimoka, kad ir kaip akį veriantys būtų iš to materialiniai, politiniai ar kitokie laimėjimai.

Šita proga reikėtų prisiminti,

kad beveik nėra buvę tokio absurdo, kuris nebūtų kieno nors ginamas "ligi grabo lentos", kaip absoliuti, nepamainoma tiesa. Savu laiku buvo tvirtinta įvairių valdžioje esančių asmenų, kad atėmus teises žydams, negrams, kunigams ar moterims, visos negerovės būtų buvusios išspręstos. Tačiau tenka abejoti ar visa tai kėlė nors būtų padėję. Tokia yra žmogiškosios situacijos prigimtis, kad, išsprendus vieną, tuojuo kyla visa eilė naujų, nenumatytų problemų.

ŽYMIOS LIETUVĖS MOTERYS

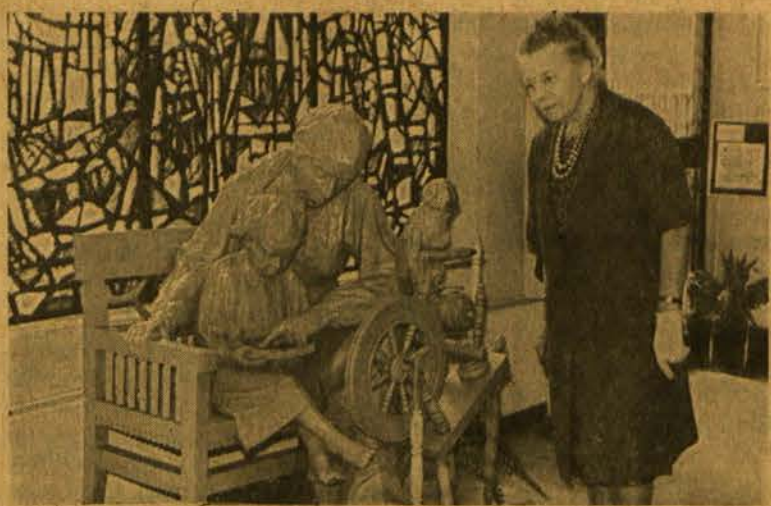
Mitologijoje, padavimuose ir istorijoje

Apie žymiuosius vyrus turime neistorinę, sulietuviną Joanne jau nemažai literatūros. Betgi visą laiką jaučiama spraga — trūksta žymiųjų moterų... Adomas Mickevičius savo laiku sugalvojo — sukūrė savo poemai karžygę Gražiną (Naugarduko kunigaikštienę), kuri begelbėdama (su kryžiuočiais prieš Vytautą susidėjusi, Lietuvą išdavusi) savo vyro garbę, šarvais apsirėngusi vyro vardu išveda raitelių kariuomenę prieš kryžiuočius, kovoje žūva. Gali būti, kad panašių moterų praeityje ir buvo, bet Gražina, lietuvių visuomenės nuoširdžiai pamėgtoji didvyrė — tik Adomo Mickevičiaus fantazijos padaras. Dėl romantinio mūsų tautos praeities išauštinimo tėvai mielai Gražinos vardu krikštija savo dukreles, su įkvėpimu ją tapo dailininkai, dar ir dabar kuriami poezijos ir prozos kūriniai. Žodžiu Adomo Mickevičiaus genijaus dėka (poema buvo parašyta lenkiškai) ir mes turime, kad ir

neistorinę, sulietuviną Joanne d'Arc.

Tą spragą apie žymias lietuves pastebėjo dr. Martynas Anyšas. Jis su savo žmona Valerija surinko ir parašė įdomaus turinio knygą "Žymios lietuvių moterys". Šis veikalas, jį išspausdinus, bus apie 300 psl. dydžio. Jį tikimasi paskelbti kitų metų pradžioje.

Knygos turinys toks: Įvadas. 1. Jūratė ir Kastytis, Baltijos jūros gintaro karalienė; 2. Neringa, Kurtenos-Kuršių pamaro milžinė; 3. Žemaitė Zemaičių karalienė; 4. Aldona, D. Lietuvos kunigaikštė ir lenkų karalienė 5. Birutė, vaidilutė ir kunigaikštienė; 6. Mirga, Vytauto išlaisvintoja; 7. Gražina, mirtis už tėvynę; 8. Agluona, mirtis iš meilės; 9. Ona, D. Lietuvos kunigaikštienė; 10. Sofija Vytautaitė, Didž. Maskvos kunigaikštienė; 11. Barbora Radvilaitė, didžioji karališkoji meilė ir tragedija. 12. Klara — Skaistulė, Lietuvaitės kerštas dėl garbės

Vincanta Lozoraitė apžiūri medžio raizinius Balzeko Lietuvių kultūriname muziejuje, kuriame ji atsilankė su savo vyru Stasiu Lozoraičiu ir sūnumi Stasiu, jr.

TREČIOJI MOTERIS ANGLISKAI

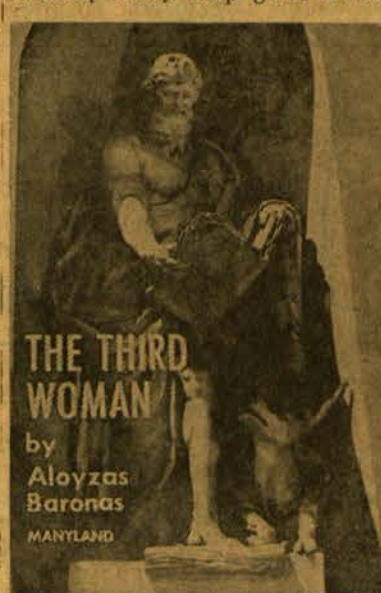
Aloyzo Barono romanas Trečioji moteris pasirodė angliskai "The Third Woman" pavadinimu. Įvadą parašė Fairleigh Dickinson universit. — literatūros profesorius Charles Angoff. Šiame įvade autorius be kitko rašo: "Įvykių Baronas dėsto su visišku sugebėjimu, dėl to kūrinyje šalia vis didėjančios įtampos kyla ir vystosi charakterių gilumas. Autorius vartoja šiek tiek neįprastą pasakojimo formą. Jis šokinėja tarp praeities ir dabarties perpindamas savo pasakojimą vaizdais iš anų dienų, kai Europoje siautėjo siaubas. Jis taip pat turi daug ką pasakyti apie amerikietiškojo gyvenimą, kaip jis atrodė žmonėms, persunktiems europietiška galvoseną ir tradicijomis. Aldona ir Juozas ilgai patenka į Ameriką, bet su savimi atsineša ir savo tėvynės branduolį."

"Trečioji moteris, kurios vardas pavadinta knyga, yra ne viena jauna, graži mergaitė, likimo išrinkta žengti per gyvenimą šalia pačios istorijos nuskriaustojo. Ji yra taip pat simbolis to neišvengiamo "Kito asmens", kuris galop triumfuoja virš visų žmogaus planų ir sumanymų. "Tikrumoje, trečioji moteris visuomet laimi. Mirtis yra trečioji moteris. Ji apvagia žmonas ir motinas. Ji kantri ir visuomet laukianti. Ją galima patikėti".

Taip kalba Tadas - su - kepurė, filosofuojantis ir ciniškas vien gungis, bet, kaip daugelis cinikų, giliai sentimentalus. Jis yra vienas iš šalutinių veikėjų, bet realus, išmintingas ir labai patrauklus. Kaip Joana, Aldonos draugė. Ji atstovauja "protingą" moterį, kuri per daug nesisieloja padariusi abortą, ir sužinojusi, kad vyras žuvo fronte, netrunka perimti "linksmosios našlės" rolę, tačiau jos vidurinis savęs apgaudi nėjimas pagaliau ir ją prisiveja. Ji taip pat yra neužmirštama.

Ir Luko Evangelisto statula, amžinai skaitanti savo knygą, simbolizuoja visad vienodą, nesikeičiantį laiko tekėjimą.

Tiesiog nuostabu, kiek daug Baronas sugeba pasakyti tokiuose siaurose rėmuose. Kaip ir visi gerieji literatūros kūriniai, "Trečioji moteris" yra verta dėmesio iš kelių taškų: kaip geras roma-

nas, kaip istorijos dalis, kaip filosofiški komentarai ir kaip prozinė poezija. Visų romano skaitytojų laukia ne tik malonumas, bet ir gerasis istorinių įvykių supratimas.

Knyga išleido Manyland Books leidykla, įrišta į kietus viršelius, 170 psl., aplankas P. Jurkaus, kaina 5 dol., gaunama ir Drauge.

\$45 mil. pasaulio vaikų globai

Jungtinių tautų organizacija UNICEF, besirūpinanti pasaulio vaikų gerove, sveikata ir švietimu, šiems reikalams savo 1968-1969 m. biudžetą paskyrė \$45 milijonus.

SOLŽENICINO VEIKALAS

The Dial Press spalio mėnesį išleis neišcenzuruatą Aleksandro Solženicino veikalą "The Cancer Ward". Autorius buvo kalintas bolševikų lageruose ir jo knygos "Viena diena Ivano Denisovičiaus gyvenime" bei "Pirmasis ratas" susilaukė pasaulinio garso. Jo veikalai gambiai atskleidžia komunistinės prievartos žiaurumą.

paželdimo; 13. Emilija Platerytė, Pirmoji Lietuvos sukilėlė 1831 m.

Beveik visas žinias apie pamirėtas moteris teko imti iš svetimačių literatūrinių bei istorinių veikalų: lenkų, rusų ir vokiečių; mažiausia apie jas rašyta lietuviškai. Dr. Martynas ir Valerija Anyšai kaip tik pasiryžę daugiau supažindinti dabartinių laikų lietuvių moteris su savo tautos praeities karžygėmis. Mūsų laikų mergaitės, dažnai turėdamos mitologinius arba istorinius vardus, tikrai nežino, ką tie vardai reiškia ir kokį giminytės ryšį jie turi su lietuvių tauta. Savaiame aišku, tokią knygą miela skaitys ir vyrai.

Reikia pabrėžti, kad apie šias karžyges rašydami svetimi autoriai, pvz. lenkai, net drįsta įrodinėti, kad tai buvusios jų tautos moterys. Šios knygos autoriai studijoms paaukojo daugiau kaip dvidešimt metų. Ir susidarė gražus vaizdas apie savo laikų pasižymėjusias iškylias moteris. Šis veikalas bus vienintelis toks lietuvių kalba.

Visos kalbamame veikale paduotos moterys buvo nepaprastos patriotės lietuvių, siejosios lietuvių tautos gaivalinga stiprybe, aukojosi tautos idealams, aktyviai veikė, kentėjo ir dėl šviesių idealų net mirti nebijojo, kai reikėjo aukotis Lietuvai. Tiesa, buvo ir kai kurių išimčių. Štai, Sofija Vytautaitė Maskvos kunigaikštystėje begyvendama surusėjo, buvo nutraukusi bet kokius santykius su Lietuva. Neturėjome jokių žinių apie Sofiją Alšėnaitę, Vytauto giminaitę, kuri vėlesniais laikais buvo Lenkijos karalienė. Ji irgi sulenkėjo. Bet ir tos nepavyzdingos lietuvių buvo istorinės asmenybės ir apie jas reikia bent šitą žinoti.

Reikia priminti, kad tas pats autorius — dr. Martynas Anyšas — jau yra paskelbęs įdomią ir vertingą knygą apie Senprūsų kovas su vokiečių ordinu, su kryžiuočiais. Knyga pavadinta: "Senprūsų laisvės kovos". 1968 m. Autorius pateikia daug naujų niu kur mūsų istorikų nemintų žinių apie mum giminingą senprūsų tautą. Šią knygą galima gauti "Drauge" ir pas kitus platintojus, o taip pat iš autoriaus (su jo autografu): Dr. Martynas Anyšas, 37 Delaware Ave., Toronto, 4, Ontario, Kanada. Ją galima gauti ir pas šio str. autorių Vladą Mingelą, 33546 Clifton Dr., Warren, Mich. 48092.

VI. Mingelą

IŠ MOTERŲ PASAULIO

* Lietuvių Moterų klubų federacijos Chicagos klubas ruošia pianisto Antano Smetonos rečitalį. A. Smetona, įsigijęs magistrų laipsnį muzikoje, kaip profesionalus pianistas, koncertuodamas Europos valstybėse, atkreipė muzikos kritikų dėmesį. Jis aukštą muzikalumą yra paveldėjęs iš abiejų savo muzikalių tėvų. A. Smetona savo įvertinimus didžioje svetimačių spaudoje išskovojo savo talentu ir geru pasirušimu.

Pianisto A. Smetonos, tik grįžusio iš Europos kraštų, rečitalis įvyks spalio 12 d. 8 v. Jau-nimo centre. Rečitalio pagrindu bus Schumano, Schuberto bei Chopino kūrinių. (M. P-ė)

Seselė M. Dolorita (Murinkaitė), Antelope Memorial ligoninės administratorės asistentė ir gail. seserų direktorė, rugsėjo 11 d. įstojo į Amerikos Katalikų universitetą Washington, D.C. Ji gavo stipendiją studijoms. Sesers Doloritos vietoje yra paskirta seselė Maricita (Kreivėnaitė).